

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საყმაწვილო ნახატიებიანი უერხალი

იზარდე, მწვანე ჯეჯილო,
დაპურდი, გახდი ყანაო!..
ო. დ.

№№ VII & VIII.

წელიწადი მეთექვსმეტი

თბილისი

სტამბა ექვთიმე ივანეს ძე ხელაძისა, ლორის-მელიქოვის ქ.

1900

Доволено цензурою. Тифлисъ, 27-го Июля 1900 г.

ევავილების გამყიდველნი

II

(დასასრული) *)

რთ განსაფხულს, როდესაც მისი ზი-
რის, მთის ფერდობებზე ღობის მი-
რებში ბალახმა გამოიღვიძა და მწვანე
საფერდსავით აბიბინდა, როდესაც
გულის გამთბობი და სიცოცხლის
ხამდგომი განსაფხულის სუნი
დატრიალდა, ტურფა იამაც არ დაი-
გვიანა და მორცხვით — მწვანე სამო-
სლის ქვეშიდან დაუწყო მისი სსივებს

ჭერეტათამაში, გამჟღელ-გამომჟღელს არ ასვენებდა სი-
ცელქით: შიგ ცხვირში ჰკრავდა თავისს სსსიამოვნო
ნექტარ-წაცხებულ ისარს.

— ეჭე, ბიჭებო, ბიჭებო, აქეთ, აქეთ, რამდენია, რამ-
დენია, შენი ჭირიძე დედავ!... ჰევიროდა მთის ფერდო-
ბში შიო და ერთ ჯავის ძირში ჯგუფ-ჯგუფათ ამო-

*) იხ. „ჯეჯილი“ № VI.

სულ იის კონებს ხარბათ ჰკრეუდა, შიოს ძახილით წაქე-
სებულნი აქა-იქ ჩირგვებიდან გამოცვივდნ რამდენიმე
გლეხის ბიჭები და ამათაც იას დაუწევს კრეფა.

— კიდევ ერთი კვირა და გათავდება კიდევ... დაჩქარ-
დეთ, თუ ფულის მოგება გვინდა... ჯერ ია ასე ადრე არსად
მოსულა... იმხნა შიო და მოწვევტილ იას ფრთხილათ
ზატარა კალათაში ჰქვრიდა.

— თითო კონას როგორს ჰყიდდი გუშინ, ჰაა, შიო? —
დაეკითხა შიოს შესობელი მისა.

— გუშინ არ ვყოფილვარ ქალაქში, არ მომაცალეს... გუ-
შინ-წინ კი თითო კონას ხან შაურბათაც ვყიდდი, — მიუგო
შიომ.

— ბიჭოს, ეკ კარგია! — დაიძახეს სინარულით სხვებმა,

— რამდენ შაურს მომცემენ, ჰაა, შიო, აი ე ქუდი
რომ ავაფსო? ეკითხებოდა შიოს ერთი 6—7 წლის ყმა-
წვილი გიგა, რომელსაც ქუდში იის ფოთოლი უფრო
ბევრი ჩაეყარა, ვიდრე ევაწილი.

— ქუდით რა, საქონლის დასაურელებათ ხომ არ უნდათ!..
თუ დაინახეს რომ შენ ტურტლიან ქუდშია ნადები, არც კი
იყიდიან და!.. კონებათ უნდა შეჰკრა, უზასუხა შიომ.

— განა გიგოც მოგვდევს?.. შესძლებს კია ქალაქამდის
სიარულს?.. ბიჭო და, გხაში რომ დაგვივარდო, მერე? —
სთქვა ერთმა.

— დაგივარდო რა, აბრაძიანთ სახედარი ვარ!.. შენ

დარდს ნუ სწევ. შენ რა ჩემსე შორს წახვალ?.. დიას, დიას, ეგ არის!.. აბა ვნახოთ!.. განა, შიო, სომ კარგათ დაუღივარ, არა, ჭა, შიო, არა?—ეკითხებოდნა შიოს ჩაცვიებით ჰატარა გიგა.

—მართალია, მართალი, შენ ნუ გეშინიან, შენ კარგი კონები შეჭკარ, —ანუგემა შიომ ჰატარა გიგა და ისევე იის ძეზნას შეუდგენ.

დააკეთეს ჰატარ-ჰატარა კონები, ჩააღბგეს კაღათებში, ვისაც ჭქონდათ და დაემუნენ ქვევით, ქაღაქისავენ, შიოს ბეღადობით. ევეღასე კარგი სანახავი იყო ჰატარა გიგა. სან გაიქცეოდა წინ სტუნვით, სან გვერდ-გვერდ, სან ამოუდგებოდა შიოს გვერდში და თითქოს ეჯიბრებოდა, ცდილობდა იმისოდენა ნაბიჯები გადაედგა. ესეც მალე მოსწეინდებოდა სოღმე და ისევე კუნტრუშ-კუნტრუშით სტუნვას ამჯობინებდა.

—ჰერო, ჰაწია კაღათი არა მქვს, შიო, რა ვენა ჭა? ეკითხებოდნა ქაქანით გიგა, როცა სრულებით მოიქანცა და ისევე გვერდში ამოუდგა შიოს.

—არა გიშავს-არა, შენ ჩემს ახლო იუავ სოღმე, ხელში ორ-ორი კონა იქონიე, დანარჩენები კი მე მექნება კაღათაში; როცა გაჭეიდი ორივეს, მერე სხვებს მოგცემ, უზასუსა შიომ.

—ჭო, ჭო, კარგი. თქვა გიგამ და მანც კიდევ შეკუნტრუშდა.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

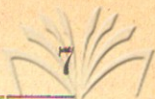
— შენ, ჩემო ძამიაჲ, ნელა იარე თორემ ნახამ რა დაგეძარტება! უთხრა მისამ ჰატარა გიგას.

გიგამ ეს სიძარტლეთ ჩასთვალა და სტუნვას უკლო.

რამდენსამე ხანს შემდეგ ჩვენმა მკვარვრებმა ქალაქსაც გადახედეს. გარდა გიგასი, ეველას უკვე ნახული ჰქონდა ქალაქი. ამანაც თავის ტოლების ნახამობიდან ცოტაოდენი რამ იცოდა ქალაქსე, მაგრამ წარმოადგენით კი ვერ წარმოედგინა, თუ რა უნდა ეოფილიყო. ქალაქის დანახვასე გიგა ჯერ გაკვირვებული გაჩერდა, აათვალიერ - ჩათვალიერა თვალებადუწკდენელ მანძილსე გაჭიმული, მწვანე-წითელ სახურავებიანი სახლები და ბრჭყვიალა სამრეკლო - გუმბათებით აჭრელებული ქალაქი, შემოესმა უშველებელი ხარების რეკა და თითქოს შეეძინდა, გვერდში ამოუდგა შიოს, მოჰკიდა ახალუსე ხელი და აღარ სცილდებოდა.

— აბა, ბიჭებო, ახლაკი ამოვალაგოთ კონები, სთქვა შიომ, როცა განაპირა ქუჩებს გასცდენ და მუაგულ ქალაქში უნდა შესულიყვენ. გიგამაც აიღო ორი კონა. შიომ საჭირო დარიგება მისცა.

კვირს დღე იყო. მთელი სამთრის განმავლობაში სახლში ჩაკეტილ ხალხს ქუჩაში მოეყარა თავი და გასაფხულის, მშვენიერ და თბილ ჰირველ დღეებით გულუხვით სტებებოდენ. ეტლები, „კონკები“, ცხენოსნები, ფეხით

მოსიარულეები ერთმანეთში ირეოდენ და გადარიცხნენ გაც, რომელსაც გაენაბა სული, დამფრთხალსავით ხან აქეთ და ხან იქით იცქირებოდა და გაშტერებით მისდევდა შიოს.

— ბიჭო და რისა გეშინიან, სომ არ შეგჭამენ. ეუხნებოდა შიო გივას, მისა და სხვები კი იცინოდენ.

— შენი ჭირიმე, შენი შიოჯან, შენთან ვიქნები! ეხვეწებოდა გივა.

— კარგი, კარგი, ნუ მომცილდები, მხოლოთ კარგათ, უჩაღათ მოიქეც, აბა, ჭა, შენ იცი! უთხრა შიომ და მოსეირნე ხალხისკენ მიაშურა.

ამ დროს კოხტათ გამოწობილმა მოსეირნემ გივა შეაჩერა. ხელის ცანცანით მიაწოდა ზატარა გივამაც იის კონა და რა მიიღო ფული, სინარულით მიიღბინა შიოსთან, რომელსაც აგრეთვე გაუყიდნა კონა და მიღებულ ფულს ჯიბეში იღებდა.

— გაუვიდე, გაუვიდე, შიო!.. შენი ჭირიმე დედავ, გაუვიდე! იმასდა განარებული გივა და მიღებულ ფულს შიოს უჩვენებდა.

— მოიტა მე შეგინასავ, არ დაკარგო, უთხრა შიომ.

— არა, შიოჯან, არა... შენი ჭირიმე მე მქონდეს... მომე მეორე კონა კიდევ, მეორე, იმასდა გივა და სინარულით წინ უხტოდა შიოს.

ამ დროს შიოს ერთი მოსეირნე შეეკითხა ფასსე, მაკ-

რამ არ იუიდა. შიო გამოუდგა მას უკან და დაუწყო ვაჭრობა. გიგას უნდოდა უკან გამოისდგომოდა შიოს, მაგრამ ისიც შეაჩერეს და კონის ეიღვა დაიწყო. ახლაც მიიღო რა ფული გიგამ, შემოტრიალდა სისხრულით, რომ შიოსათვის ესარებინა, მაგრამ შიო აღარსად ჩანდა. ეცვალა გიგას ფერი, რა ვქნა, სად წასულიყო, სად ეპოვნა შიო ამ აუარებელ ხალხში? აღარც სხვა ბიჭები სჩანდენ, ხალხიც, თითქოს განკეპ, უფრო აირია. აუჭრელად, ავესო ცრემლით გიგას თვალები, იცქირებოდა, მაგრამ ვერაფერს არჩევდა.

— ჭეი, ნელა, ნელა, ბიჭი არ გაჭელიტო! დაიძახა ვიღამაც, დასტაცა ხელი გიგას და შუა ქუჩიდან ერთ ეხოს კარებში შეაგდო და დაუწყო ტუქსვა. გიგას გული ამოუჯდა. ველარ შეიმაგრბ თავი და დაიწყო ტირილი. შემოეხვია ხალხი, სოგი რას ეკითხებოდა და სოგი რას, მაგრამ ენა ჩავარდნილი გიგა ველარას ამბობდა. ხალხიც სულ სხვანაირათ ეჩვენებოდა. არც ის ესმოდა თუ რა ენაზე ლაპარაკობდენ. თითქოს ქართულიც იყო და არც ქართული; ხალხი კი თანდათან უფრო და უფრო ეხვეოდა.

არა ნაკლებ შეეძინდა შიოსაც, როცა ველარ დაინახა გიგა თავის გვერდით. რას იხამდა, რა ზასუსს მისცემდა მის მშობლებს, მაშინვე უკან დაბრუნდა და იმ ადგილას დაუწყო ძებნა სადაც დასტოვა. ამ დროს შორიდან დაინახა ერთ ადგილას შეკრებილი ხალხი და მაშინვე იფიქრა,

რომ უთუოთ გიგას შემოხვევიანო. ძარტლაც არ მოსტყუ-
 და. ერთმანეთის დანახვასე მათ სინარულს სასდვარნი არა
 ჰქონდა. გიგას ძაღე დაუძმვიდდა გული და ამას შემდეგ
 აღარ მოსცილებიან ერთმანეთს. შუადღისას ვეელა კონები
 უკვე გაჭვიდეს და გასწიეს შინისკენ.

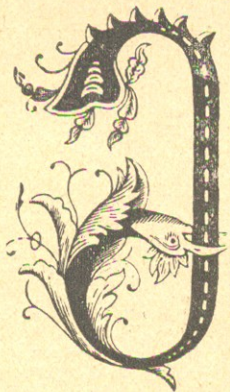
ვიდრე ია შემოილეოდა, კიდევ რამდენჯერმე
 ჩამოვიდენ ქალაქში შიო, გიგა და მისი ამსანაკები და
 აიღეს ორიოდე გროში. ახლა გიგამაც ისწავლა ქაღაქის
 გზა, თუძცა კი ჯერ ძარტო ვერ ბედავს წასვლას; თანდა-
 თან შეიჩვიან ქაღაქის მოძრაობასაც: აღარ აშინებს მას
 არც ბევრი ხალხი და არც ბევრი ეტლები.

უფრო კარგი და სასიამოვნო სანახაეები იუვენ ეს
 ჩუენი ზატარა შევავილეები აღდგომას ლიტონიასე. ვეელა
 მთვანს თავისი მოკებული ფულით რამე ჰქონდა ნაყიდი
 და ამაუათ გამოიურებოდა: ერთს ნაბდის ქუდი ევიდნა,
 მეორეს ქაძარი, მესამეს კონტაჩუსტები და სს. ზატარა გი-
 განს კი დედისათვის წითელი ჩითის კონტა ხალათი შეეკე-
 რინებინა და ვეელას ეკვებებოდა, რომ ეს ხალათი იის ფუ-
 ლით ძაქვს ნაყიდიო.

ნაკო ხუცისშეიდი.

ქვაბ-ქოთანის ამბავი

სარეულსა წყალზე ჰქონდა
 განსარეცხათ ქვაბ-ქოთანი,
 გობ-ბაღქაში, ჯამ-ჭურჭელი,
 წეობილება სხვა და სხვანი.

უველსა ერთთ ვერ წასიდა;
 ქვაბ-ქოთანი იქ დატოვა.
 მათ ძალიან გაიხარეს,
 ზატრონმა რომ მიატოვა.

ქვაბმა უთხრა: „აბა, ძმაო,
 ნეტა რისთვის ვიტანჯებით?
 მუდამ ცეცხლში გვასურებენ;
 მავუყირმისათ ვილანძებით!..

უღელსა ვწევთ მონობაში
 და ვეგებით ქვეშსხვის ძალას!..
 სომ გესმის, რომ გვეძახიან
 უკნთა მტვერს და მახანჩლას?..

ზატონს როდი ვებრალეებით,
დაკარგვია სამართალი,
მაგრამ ჩვენც კი შეგვიძლია,
რომ დაუუსხათ ცეცხლზე წეალი.

—
მო!.. შევცურდეთ მდინარეში,
მივატოვოთ მწამეელი,
ავედვენოთ ამ ჩანჩქარს,
ავირჩიოთ შარსი კელი!..

—
ეს შეერთვის სხვა მდინარეს,
ის თავის მხრივ კიდევ სხვასა;
გავიაროთ ეს ხმელეთი
და მივადგეთ იმ დიდ ზღვასა,

—
სადაც მიწა დასრულდება
და იწეება მარტო წეალი;
იქ სავსება ხობალები,
უცხო მხრიდან მომავალი.

—
ჩვენ დავტკბებით მათი ცქერით,
ძმურათ ვისიამოვნებთო;
არ მოგვისწროს მხარეულმა...
კმარა! ბევრს ნუ ვიუფნებთო!“

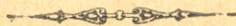
სდგა-სომალდის სსენებაზე
 ქოთანმა სულ ისარხარა;
 წარმოუდგა დრო ნეტარი,
 სინარულის ცრემლი ღვარა!

დაჭებაუღდა ამხანაგსა!
 უცბათ წუალში შესრიალდენ;
 მხარეულს რომ გაეპარენ,
 ბედნიერთათ თავს ისადდენ...

ძალე, თქვენ მტერს, ძათი ლხინი
 მწუხარებით შეილასა:
 ერთგან წუალი ვიწრო იყო,
 ქვაბი ქოთანს დაეჯასა

და აქცია ნაცარ მტვერათ,
 მიაუარა წუალმა ქვიშა;
 ორი მძა და მეგობარი
 უბედურათ გაითიშა!..

მათ ჰატრონი დაედევნა...
 ჰზოვა ქვაბი თუძცა ერთი,
 სინარულით ცას ეწია
 და ადიდა ქებით დმურთი!..

გ ა ლ ი ა

(პოლონურიდან)

დიდებამ ჰატარს ელოს წვრილი
წნელით ლამაზათ დაწნული, უკით-
ლათ შეღებილი, გალია აჩუქა. ელო
სინარულით ფესზე არ იდგა. ერთდ-
ერთი მსოლოთ ის აწუსებდა, რომ
ამ ლამაზათ გაწეობილ გალიისა-
თვის ჩიტე კი არსიდა ჭეჯდა.

— რაც უნდა განდეს, რაც უნდა
მომივიდეს, ჩემ გალიას უჩიტოთ
არ დაუბგდებ, გაციხოდან თმა-სუჭუ-
ჭა, ჰატარს, გოგონა.

ერთხელ დილით ელოს მახლობელ ბაღიდან ჩიტე-
ბის ჭიკჭიკი შემოესმა. ელომ სწრაფათ ეურები სცქვი-
ტა, წამოავლო გალიას ხელი და დაუყოვნებლივ ბაღისაკენ
გაემურა. ჩიტები ბაღში ათასნაირ სმაზე გაჭვიოდენ, ერ-
თი ტოტიდან მეორესე, ერთი ხიდან მეორე ხესე მოხდუ-

ნილი კისკისით დანაჯარდობდენ, ელომ კალაქსაწინათ
ერთ სის ძირას დასდგა და იგი სრულიად დაწმენებუ-
ლი იყო, რომ ჩიტები ერთიანათ მიაწედეობდენ კალიის
კარებს. მართლაც, ერთმა ჩიტმა ცნობის მოყვარე თვალთ
გადმოხედა კალიას. „აი, ეს ჩიტია ჩემი კალიის წერა“
სისარულით გულატოკებული ჭფიქრობდა ჰატარა
ელო.

— ჩემო საყვარელო, ჩემო კარგო ჩიტუნავ, შეჭფურინდი
კალიაში! ტკბილი ხმით ემუდარებოდა ელო ჰაწაწკინტე-
ლა თავქოჩორა ჩიტს. შეჭფურინდი, შეჭფურინდი, ჩემო გო-
ნიერო და ძალხასო, ჩემს კოპწინათ მორთულ კალიაში!
შეჭფურინდი, ჩემო კარგო და მძუნეიერო!, თავის დღეში არ-
აფერს, არაფერს არ მოგაკლებ, ეკელაფერი მსათ, მსათ
მექნება, შენ კი მხოლოთ ისტუნე და არსეინათ
იგალობე!

ჩიტი ელოს მუდარებას თითქო ისმენსო და აი, ეს
არის, სის ტოტიდან ჩამოფრინდება და კალიაში თავს ამო-
ჭყოფსო, მაგრამ არა, იგი იმავე წამს უფრო ძაღალ ტო-
ტზე გადინაცვლებდა, აქედან კიდევ უფრო სხვასე და ამ-
ნაირათ ელოს თვალიდან ეკარგებოდა.

ელო მინც არა სცხრებოდა, იგი მუდარებით ეზა-
ტიეებოდა ჩიტებს თავის კალიისაკენ. მაგრამ რაც უფრო
გულ მოდგინეთ და საყვარელი სიტყვებით იწვევდა ჩი-
ტებს ელო, მით უფრო და უფრო გაუბობდენ იგინი
კალიას.

როცა ელო ვერას გახდა, მან საჩქაროთ მიიღო დედასთან და დაღონებული შესჩივლა: დედიკო, სულ, სულ, ეველებ ჩიტები სასიხღრები ყოფილან! იმდენი ვეხვწე, იმდენი ვეალერსე, რომ ენაც კი მოძედალა, მაგრამ ჩემ გალიისაკენ ერთმაც კი არ მოიხედა.

— ჩიტებს ეველასე უფრო თავისუფლება უვებოთ, უხასუსა ელოს დედამ, მათთვის უფრო სასიამოვნოა ერთი ტოტიდან მეორე ტოტსე ფრენა და ჭებრში თავისუფლათ ნაზარდი, ვიდრე ვიწრო გალიის კედლებში თავის დატევივა.

— კი, მაგრამ ჩემ გალიაში მათ ხომ არა დასჭირდებოდათ რა, მე ხომ ეველასეური აღუთქვი ამ სასიხღრებს, ისინი ხომ ჩემ გალიაში სრულიად უდარდელათ იცხოვრებდენ. თვლებში ცრებლებ მორეული ლუღლუღებდა ელო.

— სჩანს, შეილო, რომ ჩიტებს ის უფრო მოსწონთ, როცა თვითთნვე მოსძენიან თავიანთსაჭმელს, სჩანს, რომ შრომით მოპოებული ლუკმა უფრო გემრიელია.

— საფხულოებით რომ ასე იქცეოდენ, კიდევ არაფერი, მაგრამ სამთარში ხომ მთლათ გაიყინენ, სად შეუძლიანთ მაშინ ყოველ დღე საჭმელის ძებნა! ჩემს გალიაში ხომ თბილათ და არსეინათ იცხოვრებდენ!

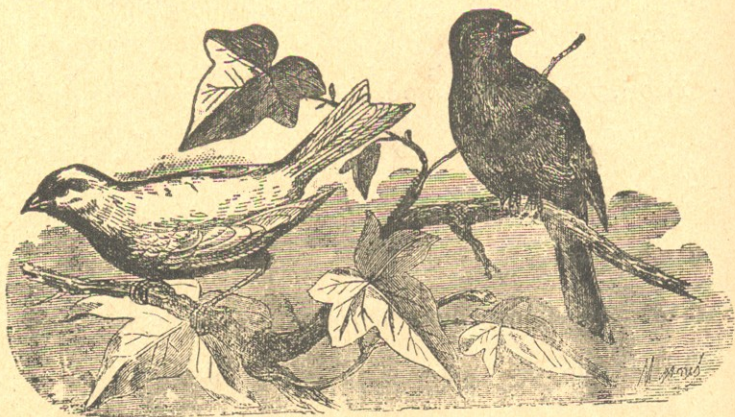
— რა გაეწეობა, ჩემო კარგო, ვისაც არ შეუძლია აიტანოს გაჭირვება, ვისაც არ ძალუძს თავის თავს მოუა-

როს, ვინც ცოტათი არა კმაყოფილდეს, როგორც ეს შენი ნაცნობი ჩიტები, იგი ადვილათ ჰკარგავს თავისუფლებას, იგი გალიაში მოწვევდევას არათ ჩანადებს. ჩიტები თავის დღეში ვერ შეურიგდებიან თავისუფლების დაკარგვას. ისინი შიმშილით ამოწვევებთან უფრო არჩევენ, ვიდრე შენ ვიწრო გალიაში უსრუნველათ ატარონ თავისი დღენი.

— მაშ ჩემი მშვენიერი გალია საძუდაძმოდ უჩიტოდ უნდა დარჩეს? ცრემლების დაზადუპით შეგკითხა დედის ელო.

— თუნდაც აგრე იყოს შეილო, ოღონდ კი თავისუფლების ჩვეულს თავისუფლებას ნუ მოაკლდება!

ა. ყუმისთაველი.

ძალლი და ქათამი

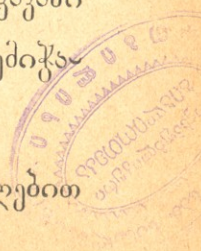

ამ გასაუხურესე ძელია ძლიერ გადაეკიდა ჩვენ ქათმებს: შემოეჩვია საქათმეს და საბუდარში ერთი კვერცხი აღარ დააყენა. დედაჩემს ყოველ დილას ქათმები აკრიანებული დასკდებოდენ სოღმე და კვერცხი სომ აღარ იყო და აღარ.

ვიდრე დედა ჩემი ძელიას გასაძვევებლათ რასმე მოიკონებდა, ერთმა ჭკვიანმა ქოჩორა დედალმა თავისი ძე რველი იძოვნა: ესოძი, საქათმეს ანლო, ძალლის სულა იდგა. ჩენი ქოჩორა დიდი ძეგობარი იყო უურძასი; სშირათ დაეწვევოდა სოღმე საჭმელსე. მოურიდებლათ მის ანლოს ფინსეს ჰკენკავდა.

ერთხელ, როცა კვერცხი მოადგა, სულაში შეფრინდა, მიუეჩდა კუთხეშა, დასდო იქ კვერცხი და ისეთი კაკანი მორთო, თითქო უურძას თსოვდა, კვერცხი არ შეძიჭა მოვო.

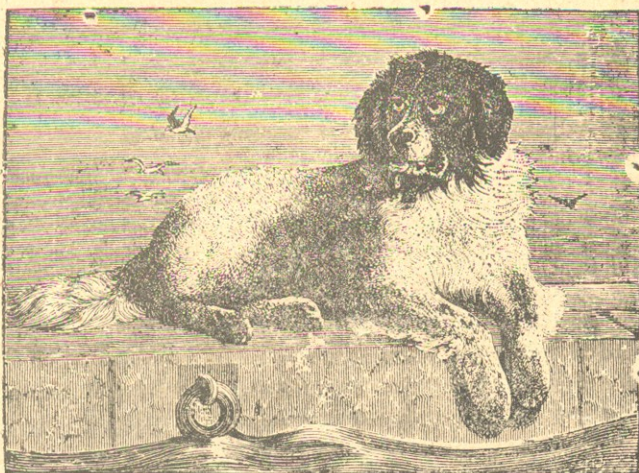
ძალმა მოისედა და კვერცხი დაინახა, კბილებით

ფრთხილათ აიღო, მიიტანა დერეფანში და კარებს ფხაჭხა დაუწყო, ვიდრე კვერცხი არ გამოართვეს.

ამის შემდეგ ქობორა ეოველთვის ამ სულაში სდებდა კვერცხებს და აბა ცუდლუტი ძელია როგორ გაბედავდა იქ ცხვირის შეეოფას.

კან-იმერელი.

ორი ძმა

(ზღაპარი ლ. ტოლსტოისა).

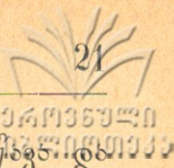
ორი ძმანი წავიდნენ ერთათ სამოგზაუროთ. შუადღისას ის ნი დაწვენენ ტყეში და დაიძინეს; როდესაც გაძოიღვიძეს — დაინახეს, რომ მათ მახლობლათ ეგდო ერთი ღორი, რომელსედაც რაღაცეები ეწერა. დაიწიეს ძმებმა წარწერის კითხვა და შემდეგი ამოკითხეს: „ვინც ეს ქვა იზოვნოს, მან ზირდაზირ აღმოსაუღეთით ტვისაკენ გასწიოს. ტყეში ის მიაღება მდინარეს, უნდა გასცუროს ის მდინარე და მერე ნაზირას გაუდგეს, იმ ნაზირსე იგი დაინახავს მუ დათვს, რომელსაც თან ლეკვები ანუ ბელები ასლდებიან: უნდა მოსტაცოს დათვს ბელები და მოჭკურცხლოს ზირად. მა მთისაკენ. მთასე დაინახავს სახლს და აი ამ სახლში იზოვნის ბედნიერებას“.

ძმებმა წაიკითხეს ეს წარწერა და მერე ზატარამა სთქვა: — მოდი, ძმაო, წავიდეთ. იქნება ის მდინარე გაუცუროთ, ბელებიც მივიყვანოთ დანიშნულ ალაგამდის და ერთად მივაგნოთ ბედნიერებას.

უფროსმა უპასუხა: „მე არ წამოვალ ბედნიერების საძებნად, ნელათ და არც შენ გირჩევ წასვლას. ჯერ ერთი ის: ვინ იცის მართალია რაც მაგ ქვაზე სწერიან თუ არა, იქნება სულაც ვისიმე გასაბრძოლებლათაც არის დაწერილი; გარდა ამისა, იქნება ჩვენ სწორეთაც ვერ ამოვიკითხეთ. მეორე:—თუნდა რომ მართალიც იყოს რაც აქა სწერიან—ვთქვამთ ვითომ წავედით კიდევ ტყეში, მაგრამ ერთიც ვნახოთ დაგვეპნას გვა, მდინარე ვერ ვიპოვნოთ და დაგვიღამდეს. კიდევაც რომ ვიპოვნოთ მდინარე, როგორ უნდა გავცუროთ? იქნება დიდი, ან ჩქარი აღმოჩნდეს? მესამე: მდინარე თუნდა კიდევ გავცუროთ, განა ადვილია ბელების მოტაცება? შეიძლება ძუ დათქმა ლაშათიანათ დაგვეტოროს და ბედნიერების ჰოვნის ნაცვლათ ტყუილად უბრალოთ დავიდუპოთ. მეოთხე: თუნდა კიდევ რომ მოვასწეროთ ბელების მოტაცება, დაუსვენებლათ, ქარ ამოუღებლათ ვერ მივაღწევთ იმ ძთვის მწვერვალამდის. თავი და თავი კი არ არის ნათქვამი მიგ წარწერაში: რა ბედნიერებას ვიპოვნით იმ სახლში? იქნება ისეთ ბედნიერებას მივაგნოთ, რომელიც ჩვენთვის სრულებით არ არის საჭირო.

უნცროსმა ხთქვა: მე სხვა ნაირათ მგონია—ტყუილ უბრალოთ ამისთანა რამეს ქვაზე არ დასწერენ, დაწერილი კი ცნადათა და გარკვეულათ არის. ჯერ ერთი, რომ ცუდი არა მოხდება რა, თუ ჩვენ ჩვენსას ვეცდებით.

მეორე: თუ ჩვენ არ წავალოთ, სხვა წამკითხველი იზოვნის ბედნიერებას, ჩვენ კი ცალიერ-ტარიელები დავრჩებით. მესამე: უძროძლათ, გაურჯელათ არა მოდის რა. მეოთხე: არ მინდა იფიქროს ვინმემ, რომ რისამე შემიძინდა.

ამასე უფროსმა უპასუხა: ანდაზათაც კი არის ნათქვამი: „ბეკრის ძღოძელი ცოტასაც დაჭკარგავსო, და კიდევ: „დღევანდელი კვერცხი მირჩევენია სვალინდელ ქათამსაო. უნცროსმა სთქვა: „მე კიდევ გაძიგონია: „მგლის შიშით ცხაბრი არავის გაუწევეტიაო“. ჩემი აზრით წასვლა სჯობია წაუსვლელობასო.

უნცროსი მძა წავიდა, უფროსი კი დარჩა.

ზატარა მძა რა წამს შევიდა ტეეში, მაშინვე იზოვნა მდინარე. გასცურა მდინარე და იქვე წელიწადის ნაპირზე დანახა ძუ დათვი. დათვს ეძინა. ბიჭი მივიდა, დასტაცა ხელი ბელებს და მოჭკურცხლა მთისაკენ. როგორც კი აირბინა მთის წვერზე, მაშინათვე გამოეგება ხალხი, მოართვა მშვენიერი ეტლი, წააბრძანეს ქალაქში და შეეფთ დასვეს.

ამ უნცროსმა მძამ იქ იმეფა ხუთი წელიწადი; მიექვსე წელიწადს მასე გამოილაშქრა მეორე ხელმწიფემ, რომელიც ამასე უფრო ძლიერი იყო, დანიერო ქალაქი და ის კი გააძევა იქიდან.

ამას შემდეგ უნცროსმა მძამ დაიწყო მოგზაურობა, წაწალი და ბოლოს მოვიდა უფროს მძასთან.

ქართული
ლიტერატურის
ქრონოლოგია

უფროსი ძმა სოფელში ცხოვრობდა, ანც მდინარეში
მდიდრათ, ანც მდინარე დარბაზთ.

ძმებს ძრეელ ესიამოვნათ ერომანეთის ნახვა და უამ-
ბეს ერთმანეთს თავ-თავიანთ თავგადანსავალი.

უფროსმა ძმამ უთხრა უნცროსს: გამოდის რომ მე
ძართალი ვიყავი; ვცხოვრობდი ჩემთვის მუდამ წუნარით,
მშვიდით, შენ კი თუძცა სელმწიფობაც გამოცდადე, მაგრამ,
სამხაგიერთ, ბევრი დარდი და მწუხარებაც გამოიარე.

უნცროსმა უხასუნა: მე სრულებითაც არ უნახობ, რომ
ძაძინ ტყით მთისკენ წავედი: თუძცა ახლა ცუდ დღეში
ვარ, მაგრამ ჩემი ცხოვრებიდან ბევრი კარგი რამ
მაქვს მოსავონებული, შენ კი მოსავონებულაც არა
გაქვს რაღა.

ი. გამელაური.

ეკლიანი ბუჩქი

აბრალთ თამრო მწუნარეა. ბაღში დედან-თან დასკირნობდა და შორიდან ზატარა ლამასი ბუჩქი დაინახა, რომელიც შემოსილი იყო წითელი ყვავილებით. ზატარა ქალს სისარულით თვალები გაუბრწყინდა და ბუჩქისაკენ გაეშურა. აგერ ყვავილს მისწვდა მოსაწვევტათ, მაგრამ უეცრათ ხელი შეახერა, სახე დაეღრიჯა და კინაღამ ტირილი მოართო. თურმე ბუჩქს ეკლები სსმოდა და ამით თამროს ხელები დასწვლევტოდა. ამ დროს ბუჩქს დედაც მოუახლოვდა; ფრთხილათ მოწვევტა რამდენიმე ლამასი ყვავილი და თამროს მისცა. თამრო დამშვიდდა, მაგრამ შემინებული ბუჩქს მაინც ვერ ეკარებოდა. დედამ ბუჩქს კალთა მიუდგა და ყვავილების კრეფა დაიწყო. და კალთაში ჰქერდა.

— „იცი, თამრო, ამ ყვავილების ფოთლებიდან მე საუცხოო ძურაბას გავაკეთებ“. უთხრა დედამ თავის ქალს.

თამრომ დაინახა რომ ბუჩქის ეკლები დედას არა ხსვლევტენ, რადგან იგი ფრთხილათ ჰკრეფდა. ადგა თამრო და თითონაც ასე

დაიწყო კრეფა. მძლე განავსეს კაღბთა ევაფილები და
 ბრუნდენ. შინ რომ მივიდენ, ევაფილები დაფურცდეს, და
 სუფთავეს და ტკბილი მურაბა განკეთეს. როგორ ფიქრობთ,
 ემაწვილებო, ეგ რა ევაფილის ბუჩქი უნდა იყოს? აბა
 გამოიცანით და თამროსაც შეატყობინეთ.

კახ-იმერელი.

ს

მელა და მგელი

(იგავი)

შიერი მელა, წანწაღის დროს
წანწედა ხაუნგის ფიცარ-
სე გაკეთებულ დუძის ნაჭერს,
ამის დანახვასე თვალები აენ-
თო და კბილებმც კრანჭუნი
დაუწეეს, მგერამ ცბიერმა მე-
ლიამ ისევე შიმშილი აჩიბ
ხაუნგში მოძწუდევას და ჰირ-
ში ნერწვე მორეული უკან გა-

მობრუნდა. ცოტა ვსა რომ გაიარა, შესვდა მგელი.

— მადა არა გაქვს, ნათლიძამავ, ცბიერი ლაქუცით
შეკითხა მელა მგელს.— ისეთი დუძის ნაჭერი შემხვდა
აი იმ სოფლის ახლო, რომ სულ, სულ დაუდკჭავათ ჩად-
ნება ჰირში და ვიდრე სხვა წანწედებოდეს, — წამო გიჩვე-
ნებ და შენ ჩაიგემრიელე ჰირი.

— ნუ თუ დავიჯერო, სიგამსდრისგან მაგოდენა კუდს
ძლივ მიანთრევ, და შენ თვითონ მადა არა გაქვს, რომ
დუძის ნაჭერი შეუჭმელი გადგერა, — შეკითხა თავის
მხრით მგელი მელას.

— მადა როგორ არ მექნება, ნათლიმაძავე, უზასუსხა მექ
ლამ, — მაგრამ ბაგერ ეს მესამე დღეა აღთქმა და ვდე დმერთთან
— ერთი კვირის განმავლობაში არაფერი მივაკარო ჩემ ჰირს.

მგელმა დაუჯერბ და მუნძულით გაჭევა მელას. თვა-
ლი მოჭკრბ თუ არა დუძის ნაჭერს, მგელი ეცა საფანგს;
საფანგი დახურა და მგელი შიკ მოიძწევდია, დუძის ნა-
ჭერი კი საფანგის ფიცარბა, დახურვის დროს, გვერდსე
გადისროლა. ახლა კი მელა უშიძრათ ეცა დუძას და სარბათ
ჭამა დაუწყო.

— აი შე ცბიერო შენა, კაბრა სებით შესძასა მელას
საფანგში მოძწევდუელმა მგელმა: — თითქოს აღთქმა გაქვს
და დებული, ჰირს არას აკარებ, დიდ ხარხვანა შენთვის განა?!....

— ახლა ჩემთვის უკვე აღდგომასა, ჩემო ნათლიმაძავე,
დუძა რომ საფანგს მოაცილევ; უზასუსხა მელამ.

— შე რაღა შეშველეება, ჩემთვის კი აღდგომა როდის-
ღა დადგება, ცოტა არ იეოსი მუდარით შეეკითხა უძალ მგელი.

— როცა ამ საფანგის ჰატრონი კეტით მოგადგება
სურვსე და ბაღნიდან მტვერს გაგაურეკინებს. — ტუჩების
ლოკვით უზასუსხა მელამ და ჰირ-ჩანგემრიელელებული გაუდ-
გა კხას.

გ. ახალ-ციხელი.

ზღვა მეძახის

ამბავი ინგლისური ცხოვრებიდან.

(თარგმანი)

ხშირ და მადლ ბაღასებში იდგა
 ზატარა ეძაწვილი კონალ ოძარა და
 გაშტერებით გაიურებოდა შორისკენ:
 მისი ლამაზი ლურჯი თვალები
 მოუსვენრათ რაღასაც ეძებდენ, და
 ამბავი დროს გულის ეურს ადევნებდა
 ხმა ხომ არ შემოდესმება რაძეო.

ამ ეძაწვილის დედა იჯდა ოავის ზატარა სახლის კარ-
 მიდამოსთან ღობის ეორეზე, და ელანზარაკებოდა ერთ მე-
 შობელ დედა-კაცს ჩუმათ, თითქმის ჩურჩულით, რომ
 ეძაწვილს არ გაეკონა.

— ჩემი შვილი არასოდეს არ გაიკებს იმ ამბავს,
 მისსინსოლან, მე ისეც კი მინდა მოვანერსო, რომ ზღვა
 არასოდეს არ ვანახვო, ამბობდა მისსის ძერი ოძარა. — უმო-
 წვალო ზღვამ უიძისოთაც ბევრი იმსხვერზლა ჩვენი ოჯახნი-
 დან. ძავის ჰაზა და ჰაზის ჰაზაც ზღვაში დაიდუჭენ. მგო-

ნია, იმ დღიდან, რაც ირლანდია არსებობს ომანების სიძულეს
ემსახურებიან. კმარა მაგდენი მსხვერპლი.

— ძრთაღია. ძრთაღი! თანაგრძნობით დაემოწმა
მისსის ნოლანი.

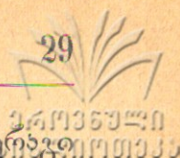
— ომანებს კვარსედაც ეტეობათ, რომ უოველთვის
ზღვაში გაუტარებიათ თავიანთი სიცოცხლე. ძე გამიგონია
რომ ძველათ სიტყვა ომანს ნიშნავს: „ზღვის შვილი“.

— მაგრამ ეტეობა ეგ ზღვა ძლიერ შეუბრალელებათ
ეპრობა თავის შვილებს!

— ზღვამ ჩემ საბრალეო შვილის არა თუ ჰანა და ჰა-
ნის ჰანა წაართვა — არ შეიბრალა მამაც, ჩემი საყვარელი
ქმარი. საცოდავმა გასწია ზღვაში ბედნიერების საძებნელათ,
მაგრამ ბედნიერების მაგივრათ შავი დღე დამაყენა! ძნელი
გადმოსაცემია, ჩემო ნოლან, რა დღეში ჩავარდი, როდესაც
შევიტყე რომ ის გემი, რომელსედაც ჩემი ქმარი იყო
დაიღუპა და დაძრწვალთა და დაკარგულთა შორის ჩემი
ქმრის სახელიც გამოცხადებული იყო.

მისსის ნოლანმა ღრმათ ამოიოხრა, ის თანაუგრძნობდა
თავის მოსაუბრეს და კარგათ ესმოდა იმის უნუგემო მდგო-
მარეობა. ძრტო ეს კი არა: მთელი სოფელი, მესობლობა
იბრალედა საცოდავ ახალგაზდა ქვრიუს, ვეელამ იცოდა ამის
თავკანდასაზალი და ვეელა ეთანხმებოდა საწყალ დედანს, რომ
ძან არაფერი არ უნდა შეატეოინოს თავის ერთთ ერთ შვილს.

ქმრის დაღუპვის შემდეგ უბედურმა დედამ მაშინვე გა-

დასწვევით მოეშორებინა თავის ჰატარა ვაჟი-შვილი ვერცხვილიანს
 ზღვისთვის, ამ თვალ-მომტაცდი სიფატიანი ადგილებიდან.
 თავისი საქრძეულო მძაუღი, ჰატარა სახლებში, ერთი
 სიტყვით რაც კი რამ ებადა ეველბაფერი გაუიდა. აღარ
 უნდოდა დაჩხენილიყო ძველ ოძარების სახლებში, რო-
 ძელიც ას წელსე მეტი გაჭურვებდა მოძინებლავ ატლან-
 ტიურის ოკეანის, ზვირთებს. და დაბინავდა სძელეთის
 შუა გულ ერთ-ერთ სოფელში.

ამ სოფლის ძიების მწვერვალებიდან ზღვის ერთი ნა-
 ჭერიც კი არ მოჩანდა.

შეწუსებულ დედას მოაგონებდა მისთვის საძინებელ და
 საზარელ ტაღდებს, მხოლოდ ერთათ ერთი ჰატარა მდი-
 ნარე, რომელიც გაძოხსრიალებდა მახლობელი გორაკი-
 დან და შუილით მიიკლავებოდა თვალ ვადუწვდენელ ზღვი-
 სკენ. ძერი ოძარას შესძულდა ეს მდინარე, და რაც შეიძლე-
 ბოდა მას მოშორებით დაბინავდა.

აი, აქ სასიზღარ ზღვის მოშორებით მწუსარე დედამ
 გამოხარდა თავის ერთათ ერთი ვაჟი-შვილი; ახლან ამ
 ძანისი შეენიერ დღეს, ესა და მასი მესობელი ქალი
 საუბრობდენ და იმავე დროს დედა მწრუნველობით ადუ-
 ვნებდა თვალს თავის შვილის ყოველივე მოძრაობას.

ემაწვილი მოუბრუნდა დედას და მივიდა მასთან. სახე აღარა
 ჭქონდა გაძტვრებული, მხოლოდ ზედ დაღაღვა ესატებოდა.

— აღარა მოისმის-რა! — ნ. დელიანთ თქვა ემაწვილმა,

— გასაოცარია, გასაკვირველია! სომ მე თვითონ ვწახვდები, წუხელის ისე აშკარათ, ისე გარკვევით!

— რა გაციონე ჩემო თვალის სინათლეე? ალერსიანათ შეეკითხა შესობელი ქალი.

— რაღაც უცნაური სმები მომესმა... სწორეთ ფანჯარასთან. ჯერ ისე მეკონა, თითქოს სახლის სასურავიდან წვეთსო. მერე თითქოს ვიღამაც ტირილი დაიწყო, მოისმა საშინელი კვნესა, მერე ისეთი ძეწუხებული რომი.. მერე... მერე თქვენ იქნება არც კი დაიჯეროთ, მაგრამ აშკარათ გავიგე, რომ რაღაც სმა მალლა მეძახდა: „ჩემთან კონალ! ჩემთან კონალ, ომარა!“ დედა საშინლათ გაფითრდა, მაგრამ მოიკრიბა ძალ-ღონე და დამძვირებით უთხრა:

— შენ უთუო. ეველაფერი სიხმარში მოკვლანდა, შვილო!

— სიხმარში! წუენით უთხრა შვილმა, — არა, დედა, მე შენ ეველაფერს გიამბობ: მაშინვე წამოვსტი ქვეშაგუბიდან და მივარდი ფანჯარასთან, მინდოდა გამეგო, ვინ მეძახდა. მთვარე ანათედა და მინდვრის იქით დავინახე რაღაც ვერცხლებრივ მოეღვარე, რომელიც სან მალლა აღიოდა და სან დაბლა დაეშეპოდა. კარკათ დავაკვირდი და ცხადათ გავარჩიე დიდი სომ-ლდი დიდრონი თეთრი იალქნებით. მერე დავწექ ლოკინში და დამეძინა.

— დღეს მინდა კიდევ ვნასო, ვცდილობ, მაგრამ

აღარც რასმეს ვხედავ და აღარც ვინმე მეძახის, გაველგან ბაღასი შრიალებს, მხოლოთ ბაღასი. აღარც ხომალდი და აღარც საოცარი ხმა ნეტავ ჩქარა მანც დაღამდეს, იქნება ხმა კიდევ მოძესმას, ვინმემ დაძიძახოს.

ემაწვილს სასყე მოწუენილი ჰქონდა, საჩქაროთ გაბრუნდა და წენართ გასწია დაკლანკილ ბილიკსე. თან დაღიღინებდა სიმღერას აქაურ მცხოვრებლებისათვის ნადვლიან უცნობ ხმაზე.

— მეხლვეების სიმღერას! სასოწარკვეთილებით წამოიძახა დედამ. — ნეტა სად გაუგონია, ვინ ასწავლა ეს სიმღერა? წუხანდელმა მისმა სისძარმაც ძალიან შემაწუხა. ვშიშობ სღვამ ესეც არ წამართვას. ღმერთო ძლიერო, შეძიბრალე მე უბედურო!

ემაწვილი დაუიქრებული მიდიოდა. მერე შეუძინველათ, სოფლის ბოლოს, რკინის გზის სადგურთან გაჩერდა. ამ სადგურიდან სხვა და სხვა მხარეს მიდიოდ-მოდიოდა ბევრი მატარებლები, აქ იდგა აუარებელი ვაგონები, სადგურსე ეოველთვის იყო ერთი ხმაურობა და მესაგრების მისვლა მოსვლა.

ემაწვილი რომ მივიდა იქ, ამ დროს არავინ იყო. სადგურის უფროსი სადილის საჭმელათ წასულიყო. და ერთათ ერთ დარაჯსაც კუნჭულში თვლემდა.

ომარამ დაიწყო სანტათ ღიანდაგსე სიარული, იქ იდგა რამდენიმე საქონლის ცარიელი ვაგონები. ცხარე

მხისგან მოღალუღმა ეძაწვილმა მონდომა გონში წამოწოლა მით უფრო, რომ იქიდან ახალი თივის სუნი იტყუებდა მას. შევიდა ვაკონში და დაწვა თივაზე.

— ჩემი მეგობარი სამუსი უეჭველია მალე მოვა და გამაღვიძებს, იქნება ახალი სიმღერაც მასწავლოს გუშინ-დელსავით! აბობდა თვალებ დახუჭული ეძაწვილი.

სამუსი იყო სადგურის ერთ ერთი დარაჯი, და ეძაწვილის დიდი მეგობარი. ამან ასწავლა ეძაწვილს ის მწუსარე სიმღერა, რომელმაც შეაძინა დედა

გამოძინებული და დასვენებული სამუსი ისე გამოვიდა ღიანდაგზე, რომ არც კი მოჭკონებია შეესვენა იმ ვაკონში, სადაც მის ზატარა მეგობარს დასძინებოდა; მან დაუდევრათ გამოუგდო კარი ვაკონს და ჩაუბა ვაკონი წასასვლელათ მატარებელს.

რამდენსამე წუთს შემდეგ მატარებელი გაექანა ს. მსრფეთისაკენ. თვალ გაუწვიდნელ სღვისსაკენ, რომლის სვირთებს თითქმის მუდამ გააქვს ერთი ვაივაგლანსი. დარაჯი სამუსი კი დაშვიდებული, ღიღინით, დაბრუნდა თავის ძეუდრო ბინას და ეჭვძაღვ არ მოუვიდოდა რომ მან თავისი ზატარა მეგობარი გამგზავრა ძალა უნებურათ სღვისსაკენ.

ამავე დღეს, საღამოსე, ორი ღონიერი დარაჯი ძიათრევდა ქალაქ ვატერფორდის სადგურსე ვიღაცა ზატარა ეძაწვილს. ეძაწვილი არ მისდევდა. ხალხი გაცეცებით შესცქეროდა.

— საქონლის მატარებლის ვაგონში ვინაოვნეთ, მუქ-
 თათ კასეირნება მონდომებია! სთქვა ერთმა დარაჯმა. და
 თან მუჯღუგუნს ჰკრავდა ემაწვილს.

ემაწვილი არა ტიროდა; სახესე ერთი ცრემლიც არა
 სჩანდა, ხოლო ნაცრის ფერი ედო, თვალებს აქეთ იქით
 აცეცებდა.

ეს ემაწვილი, რომელსაც აბრალვებდენ მუქთათ წამო-
 სვლას და მატეუარობას იყო კონალ ოძარა; ის მიჰყავ-
 დათ სადგურის უფროსთან.

სადგურის უფროსი იჯდა თავის სამწერლო მაგიდასთან
 და ტებილათ საუბრობდა ვილაც კაცთან. ამათ საჩქაროთ
 მოიხედეს, როდესაც სმაურობით გაიღო კარები და და-
 რაჯმა შემოათრია ჰატარა ტუსადი.

— ე რა ბავშს მოათრევენ? იკითხა სტუმარმა.

დარაჯებმა საჩქაროთ ქუდები მოიშვლიაქეს, იმათ წინ
 იდგა ცნობილი და ჰატევეცემული ამერიკის სავაჭრო გემის
 უფროსი, რომელსაც უნდა ვატერფორდის რკინის გზით
 გადაეტანინებინა საქონელი. დარაჯებმა დაწვრილებით უამ-
 ბეს ემაწვილის უსვინიდისო მოქმედება:—თავი მოიძინარა,
 უნდოდა უფულოთ მოგსაურობა, და ჩაჯდა ცალიერ ვა-
 კონშიო.

სადგურის უფროსმა სთხოვა ემაწვილს, რომ იმასაც
 თავის მხრით ეამბო საქმე რაკორც იყო. მაგრამ ემა-
 წვილი გაშტერებული ძირს იცქირებოდა.

ამერიკელმა რომ ნახა ბავშვი ასე შეწუხებული, ალერსიანათ ბეჭებსე ხელი დაჭკრნ და უთხრა: -- გაბედულათ ჰასუსი მიეცი.

ამ ალერსიანმა სიტყვებმა ცოტათ გაამხნევეს ოძარა. გაუბედავათ, მოკრძაღვით უძმო ამათ თავისი უცაბედი მოგზაურობა.

— უცნაური ამბავია! — სთქვა გემის უფროსმა, მაგრამ რა უძავს! მე თვითონ, როცა ჰატარა ვიუავი, ბევრი მაგკვარი რამ გადაძდენია თავს, ბევრჯერ მაგასე უარეს სიფათშიაც გავრეულვარ. კარგათ მესმის რა შეწუხებულიც უნდა იეოს ეს ასლა! საბრალო ბავშვი! მეც მევანდა ერთ დროს ჰატარა ბიჭუკელა... გაუშვით თავის გსასე, მაგის მაგიერ ფულს მე გადავიხდი.

გემის უფროსმა ალერსით შესედა ემაწვილს თვალებში და ჭკითხა:

— რა გქვიან, ბავშო?

ემაწვილი დიდხანს იმაგრებდა ცრემლებს, ამ მამობრიულ ალერსსე ერთბაშათ კანდმოხეთქა ცრემლების ნაკადულმა. უცნობის გულ-მკერდში, ჩამალა თავი და ქვითინით ძლივძლივობით თქვა თავის სახელი.

— კონალ ოძარა! — ხმის კანკალით წაშოიფვირა გემის უფროსმა. — როგორ, შენა სთქვი, რომ კონალ ოძარა ხარ? ემაწვილმა ჩუმათ თავი დაუქნია. ამავე დროს ემაწვილმა იგრძნო, რომ ორი დონიერი ხელი მაგრათ ჩას

ჭიდეს და სევით აიტაცეს.

უცნობი ერთი კიდევ ალერსიანათ თვალებში ჩანცქერდა ემაწვილს.

— დმერთო დიდებულო! ნუ თუ ძართლა ის არის? ნუ თუ ჩემი შვილი, ჩემი ბიჭუნა მე დამიბრუნდა?— ადელა ვებუღი ძლივს სულს იბრუნებდა.

— მითხარი, ბავშო, ჩქარა, დედაშენს რა ჰქვიან?!— ხმა ძაღლა ეკითხებოდა კემის ჰატრონი— მითხარი ცოცხალია დედაშენი თუ არა?

— რასაკვირველია, ცოცხალია, სახელათ მერი ოძა-რას ეძახიან, — უნასუნა ემაწვილმა, რომელიც ალარ ტი-როდა და გაცეხული შეჭურებდა უცნობს.

— ძამ დედაშენი, ეოველთვის აქ, ამ ადგილებში ცხოვ-რობდა ხოლმე? განაგრძო გამოკითხვა კემის უფროსმა.

— ემაწვილმა შუბლი შეიჭმუნუნა., თითქოს ცდი-ლობდა რაღაც მოეგონებინა, ოთანში სიჩუქე იყო. ეველა სულ-განაბული ელოდა რაღაც, არა ჩვეულებრივს. კემის უფროსის ოჯახის ამბავი ეველამ კარგათ იცოდა და თა-ნაკრძნობას უცხადებდენ. ბოლოს ემაწვილმა წამოიძახა:

— არა, ბატონო, წინეთ დედაჩემი კილმოიანსოში ცხოვრობდა... აქეთ მხარეს ჩვენ გადმოვსახლდით მას შემ-დეგ, რაც მამაჩემი მოკვდა.

კემის უფროსმა სინარულით შეჭკივლა და გულში მაგრათ ჩაიკრა ემაწვილი.

— მამა შენი სულაც არ მომკვდარა, ჩემო მამა! ცოცხალია და უვნებელი! ძლივს ედრისა რომ მოეხვიოს თავის ზატარა ძვირფას ბიჭუნასა, როდესაც დედამენს იმ გემის დაღუპვა შეუტევია, რომელსედაც მე ვიყავი, ჰკონებია მეც ზღვაში სხვებთან ერთათ დავიდუპე, და მიუტოვებია ჩემი მამა-პაპის სახლი და არაუვისთვის არ უთქვამს თუ სად მიდის. მე და ერთი ჩემი ამხანაგი რაღაც სასწაულით გადაურჩით. მე, რასაკვირველია, მაძინვე შინისკენ გამოვე-
პურე, მაგრამ თქვენ იქ აღარ დამიხვდით, სახლი დაგეცა-
ლათ. ღმერთო ჩემო! რანაირათ დაგეკებდით თქვენ მე მა-
შინ, არ ვიცი რათა და მეკი წარმოვიდგინე, რომ დედამენი
ამერიკაში გადასახლდა და იქ დაგიწევთ ძებნა. რამდენი
სანია მას აქეთ! ბლომათ ფული შევიძინე.. გავძდი-
დრდი... მაგრამ ნამდვილი სიმდიდრე კი მხოლოდ დღეს
ვიპოვნე! მოგვეცით ჩქარა ორი ბილეთი, რომ წავიდე
ჩემ სახლში. ჩემი შვილი დედასთან მარტო არ წავა, თან
მამასაც წაიყვანს.

ამ ამბის ერთ თვეს შემდეგ მდიდარი სავაჭრო გემი
მიაქანებდა და მის ერდოლსე იღვა გემის უფროსი. შეუ-
ნიერი, წინარი ღამე იყო, გაბრწყინებული მთვარე დასცუ-
რავდა ცაზე და ჰყენდა მომხიბლავ ვერცხლებრივ სხივებს
ოტლანტიურ ოკეანსე.

— ემაწვილს ძინავს, მერი? დაეკითხა იქვე მდგომ

ქალს გემის უფროსი. მხელი წარმოსადგენი იყო რომელიმე ბედნიერი დედაპაცი, მოდიმარი სახით, ის მერი არის, რომელსაც ამ ცოტა ხნის წინეთ, სოფლელები ისე იბრალებდნენ და ეძახდნენ: საბრალო ქვრივიო!

ჯერ მერის ზასუხი არ მიეცა ქმრისთვის რომ ქვეიდან მოისმა ბავშვის მხიარული ხმა; ის ძვეროდა მესღვეების სიმღერას.

— მაძილო! შეიძლება შენთან მოვიდე? უფვიროდა ახლათ გამოდვიძებული შვილი.

უმწვილმა მხიარულათ ამოიბინა კიბეზე და ერთბაშთ გაჩერდა, მის სახეზე რაღაც უცნაური გამოძევება გამოიხატა, დედამ მაშინვე მოიგონა იმის უცნაური სისმაჩი.

უმწვილი მიუახლოვდა მოაჯირს და დაუწყო ეურის გდება ზვირთების სმაურობას და უეცრათ, რაღაც ბედნიერი დიმილით, გაიდიმა.

— ჩემი სისმაჩი ახდა, დედა! ზღვა, აი სწორეთ ეს ზღვა მიძახდა მე მაშინ იმ დამეს... გასსოვს?

ღიზა შესიშვილი

ქინაქინის ხე

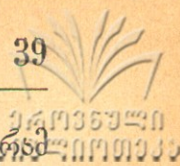

სამშობლო ქინაქინის ხისა სამხრეთი ამერიკაა. აქ ანდის მთის აღმოსავლეთ ფერდობებზე ქინაქინის ტყეს ოთხი ათას ვერსზე მეტი ადგილი უჭირავს.

რამდენიმე რესპუბლიკა—ბოლივია, პერუ, ვენესუელა, ახალი გრანადა, ეკვადორა და კვიტა ქინაქინის ტყეებით არიან გათქმულნი.

ამერიკის აღმოჩენამდე (1492 წ.). რასაკვირველია ევროპელები ქინაქინის ხე გასაკონათაც არ გაუგონიათ. არც თურმე

ადგილობრივი, ამერიკის ველურ ხალხს სცოდნია-რა ქინაქინის ხის მერყისი თვისებისა. ამერიკის აღმოჩენის შემდეგ იხპანიელებმა ეს ადგილები რომ დაიპყრეს საშინლათ უსინდისოთ იქცეოდნენ—ადგილობრივ ხალხს შეუბრალებლათ ქლეტდნ და მათ ცხოვრება—ქონებას არ სოკავდნ, ამიტომაც სოვი იმ ახრისა, რომ

ხალხმა კარგათ იცოდა ქინაქინის ხის თვისება, მაგრამ სიმულჯილის გამო არ უქედანებდა ევროპიელ მისიონერებსა. ზერი მოგვითხრობს, რომ ერთმა ორიგინალურმა შემთხვევამ მიანგვიდრა წმ. მამანი ამ ჩინებულ ხის ქერქის ძალას. სრულებით შემთხვევით მისიონერები წააწვედნ უდაბურ ტყეში ლომს, რომელიც ერთ გვარ ხის ქერქს გამწარებული ღრღნიდა და ხარბათ სჭამდა. უთვალ-თვალეს და თურმე ლომი საშინელი ციებ-ცხელებით იყო ავად, როცა ლომი მოჩნა წმ. მამებმა იმ ხის ქერქი მოაგროვეს და თვითონაც სცადეს ციებ-ცხელებაში. ზოგს მეცნიერს კი ლომის ამბავი ზღაპრათ მიაჩნია და უფრო ის სწამთ, რომ როდესაც მისიონერებმა ქინაქინის მწარე გემო გაცნეს, მაშინვე მისვდენ და ახრად მოუვიდათ ამ ქერქის ხმარება ციებ-ცხელების წინააღმდეგ. ასე თუ ისე რადგან ციებ-ცხელება, ადგილობრივ ხალხში ძრიელ გავრცელებული იყო, მისიონერებმა დაუწყეს ხალხს წამლობა ამ ქერქით და ყველასაც საგანგებოთ შეელოდა. ამ ექიმობით ამათ ხალხში, დიდი ჰატყვი დაიმსახურეს და დიდბრძანაც გაითქვეს თავი. ციებ-ცხელების უებარე წამალს მისიონერები, რასაკვირველია, საიდუმლოთ ინახავდენ. 1629—1639 წ. ჰერუს ვიცე-გოროლის მეუღლე ცინსონა Conde de Cinchon ციებ-ცხელებით განდა ავად. მაშინვე მოიწვიეს მისიონერები, რომელნიც ქინაქინის ქერქს ხარმავდენ და ამ ნახარმს ჩაისაებ ასმევდენ. ქალბა

ტონს ცინსონას საუცხოოთ მოუხდა მისიონერების წინააღმდეგ, ციებისაგან სრულებით განიკურნა.

1640 წ. ცინსონა დაქვრივდა და ისევ სამშობლოში დაბრუნდა და იხზანიის სატახტო ქალაქს მადრიდში. ამ ქვრივმა თან ბლომით წიმოდილო ქინაქინის ხის ქერქი და გულ-მხურვალედ ურჩევდა ექიმებს და ხალხს, რომ ესმარათეს ფრიად სასარგებლო ქერქი ციებ-ცხელებასში. სამი წელიწადი მეტი იბრძოდა ეს პატყვეპული დედაკაცი, მაგრამ მაშინდელ ბრიევ და ფანატისმით სავსე იხზანიელ ექიმებს ვერა შესძინა რა. ზირ იქით ექიმები სამიხელ წინააღმდეგობას უწევდენ. მათმა ფანატისმა იმ სამსჯურამდე მიაღწია, რომ საქვეყნოთ აღიარეს — ხსენებული ქერქი ემძაკის მანქანება არისო! ცოტას დარჩა გრაფინა ცინსონა თავის გულშემატკივრობისათვის ინკვიზიციის მსხვერპლათ არ შეიქნა.

როდესაც რომში იხზანიელმა იესუიტმა კარდინალმა ჟუანდელოგომ (Juan de Lugo) სცადა ამ ქერქის ძალა და თანაც ჰაჰმა ინოკენტი მე X-მ აღიარა ქინაქინის ქერქი უებარ წამლათ, მხოლოთ მაშინ იწამეს ამ სამკურნალო ქერქის ძალა და ვველგან გავრცელდა მისი ხმარება

ხსენებულმა კარდინალმა დელოგომ, ბლომათ დანიბარა ამერიკიდან ქინაქინის ქერქი, დანაუა, გასცრადა ამ მტვერს თავის სახელი დანათლა pulvis cardinalis de Lugo და ძრიელ ძვირფასათ ჰყიდოდა. ამ მტვერის ხმარება ძალე გავრცელდა იხზანიაში, საფრანგეთში, იტალიაში და ინგლი-

სპი. იმ დროს საქართველოშიაც ბევრი მოდიოდნენ მის ჰატრებთ და ქინაქინის ქერქით ჩვენშიაც ბლომათ არ ჩენდენ ხალხს და მით დიდ სიკვარულს იმსახურებდნენ.

ქინაქინის ქერქის ქება და დიდება უფრო მაშინ გაა ვრცელდა, როდესაც ინგლისელმა დოქტორმა ტალბორმა ციებ-ცხელებისაგან მოარჩინა ჯერ კოლბერი და კონდე და მერე თვით ტახტის შემკვიდრე (დოფინი) ლიუდოვიკი XV. ვერცხლის მოყვარე დოქტორი ტალბორი საიდუმლოთ ინახავდა თავის წამალს და მეტათ ძვირათ აფასებდა, ასე რომ მხოლოდ მდიდარ კაცს შეეძლო მითი სარგებლობა. საფრანგეთის მეფემ ლიუდოვიკი XIV მოწვალება მოიღო და ტალბორისაგან შეისყიდა წამლის საიდუმლო 3000 მანეთათ და მაშინათვე გამოაქვეყნა საყოველთაო სასმარებლათ.

ჰატრეცემულმა გრაფინია ცინსონამ ამ სამკურნალო ქერქის გავრცელებით დიდი სამსახური გაუწია მთელ ტანჯულ კაცობრიობას, მისი მეცადინეობის წყალობით ახლა ხალხი მილიონობით იკურნება საშინელი სენისაგან, ამიტომაც გამაჩენილმა ბოტანიკოსებმა ლინნეიმ და ჟიუსემ გრაფინა ცინსონას ჰატრის ცემისა და მადლობის ნიშნათ ქინაქინის ხეს მისი სახელი ცინსონა, *Cinchona*, უწოდეს.

ამ ჩვენ საუკუნის დასაწყისში 1820 წ. ქინაქინის ქერქი-

დან ქიმიურათ გიმოჭკაფეს ის შემადგენი ნაწილი, რომელიც იწინებს თავის ძალას და სამკურნალო მოქმედობს ციებ-ცხელებით შეზღორობილ ავადმყოფებს. ამ შემადგენ ნაწილს თეთრ მტვერს ჩვენ ვეძახით ქინაქინას, Chinin, რომელიც ახლა ევკლასათვის ცნობილია ვით უგზობარი წამალი ციებ-ცხელებისა.

ძას შემდეგ რაც ქინაქინის ძარბილის გაკეთება გამოიგონეს, ქინაქინის ქერქისა დიდი მოთხოვნილება შეიქმნა, ასე რომ ამერიკაში ქინაქინის ხეებს კინაღამ ევკლას ტყავი გააძრეს. ამ ვარემოებამ ძალიან დააფიქრა ევროპელები, ესენი ცდილობდნენ ყოველივე ღონის ძიებით, რომ კაცობრიობის მსხნელი, ეს შესანიშნავი მცენარე არ მოსპობილიყო. თითონ ამერიკელი ველური ხალხი კი მოძავლისთვის არ ფიქრობდა, მხოლოდ იმის ცდაში იყო, რაც შეიძლება ბევრი ხე გაეტყავებინათ და ევროპელებისთვის მიეყიდნათ, თან გაფაცვიცვებით თვალ-ყურს ადევნებდნენ რომ ამ მკირფასი ხის თესლი ან ნერგი ევროპელების თავის ქვეყანაში არ გაეტანათ. მაინც ერთმა ამერიკელმა ველურმა კაცმა ღაღატი ჩაიდინა კაცობრიობის საკეთილდღეოთ, დიდძალი თესლი მოაგროვა ქინაქინის ხიდან და ევროპელებს მიჰყიდა. ევროპელებმა როგორც იყო გამოაზარეს ეს თესლი, მაგრამ ის საბრალე „მოღალატე“ კი თავის შემადგენლებმა ჯერ გაატყავეს და მერე დასწვეს.

საქართველოს
საგარეო ურთიერთობების
მინისტრის
სამსახური

ამ გვარათ ინგლისელებმა 1852 წლიდან დაიწყეს საუკუნო
თესო ჯიშის ქინაქინის ხეების ჰლანტაციების მოშენება
თავის კუნძულზე, ინდოეთში და მერე ალჟირში. ამ ქა-
მათ იხე ძლიერ იხარა და ისეთი თვისებისაც გამოდგა,
რომ ამერიკაში გარეულათ ნახარდ ქინაქინის ხეებს
ჯობია კიდევ. თითონ ქინაქინის ფასმაც შესანიშნავათ დაი-
წია. უწინ თუ ოც და ორმოც თუძნათ ფასობდა გირ-
ვანქა ქინაქინა, ახლა ქინაქინის ფაბრიკებმა ერთმანეთის
ცილებით გირვანქა ქინაქინა თხუთმეტ მანეთზე ჩამოიყვანეს.

თითონ ხე ქინაქინისა ჩვენი იასამანის ტოლა იხრ-
დება და გარეგნობითაც ძლიერ ემსგავსება იასამანის ხეს.
სუთი წლის ნახარდ ხეს ძირიანათ სჭრიან და ქერქს ამ-
რობენ ღეროდანაც და ტოტებიდანაც. ზოგი კი ზედვე
ფესზე ამრობს ქერქს ხის ცალ მხარეს იმდენათ. რომ ხეს
სიცოცხლე კვლავ შეეძლოს, სუთი წლის შემდეგ ეს ალა-
გი ისევ ქერქით შეემოსება და მაშინ მეორე ნახევარს ამ-
რობენ ქერქს და ასე მისდევენ ჯერ-ჯერით ვიდრე ხე სე-
სეურათ გასძება. ახლათ ამრობილ ქერქს ხელდახელ
ცეცხლის ალზე ამრობენ და მერე ახმობენ, არჩევენ ღირ-
სების მიხედულობით 1, 2 და 3 ხარისხისათ, მერე კამე-
რის ტყავში ჰკერვენ და გზავნიან ევროპაში.

ილიკო.

მურთუზას კალლი

(ამბავი)

ემო პატარა მკითხველო, ვიცი, შენ ზაქათალის მხარეს არ გიმგზავრია, მაგრამ შეიძლება ოდესმე იმოგზაურო. ეს ტურფა და ძვირფასი მხარე, რომ ერთხელ აყვავებული საქართველო ყოფილა ამას ბევრი ისეთი რამ მოწმობს, რომლებიც ჟამთა მსვლელობას ჯერ სრულიად არ აღუგვია ქვეყნის პირიდან. ამ მხარეში, როცა სოფელში შეხვალ, ჯერა გგონია, სოფელი კიდევ შორსააო და დაბურულ ტყეში ხარო, მაგრამ მალე რწმუნდები, რომ სოფელში გიდგას უკვე ფეხი. მიდიხარ და არ უჯერებ თვალებს, როცა შენ წინ ჰხედამ: უმველებელ წაბლის ხეს, რომლის სიდიდე გაგონებს ზღაპრულ შვიდ თავიან დებს, უცქერი, გიკვირს და ფიქრობ: ნეტავ რამდენი წლისა უნდა იყოსო? და შენ თავს შენ თითონ უპასუხებ: „მრავალ წლოვანია“. მოშორდები წაბლს და შეგხვდება კაკალი, მუხა და სხვა. ნადირი ხომ აუარებელია. ამ ძვირფას ადგილებში დღეს ქართველების ნაცვლათ ლეკები დასახლებულან, გარდა რავდენიმე სოფლისა, რომლებსაც „საინგილოს“ ეძახიან და ნახევარი თათართა სარწმუნოებას აღიარებენ.

ამ მხარეში არის სოფელი კატეხი:

როგორც ზევით ვთქვით, ეს სოფელი უფრო უტეხ ტყეს მიაგავს, ვიდრე სოფელს; როცა სოფელში ჩაივლი უნებურათ გაგიელვებთ თავში შემდეგი აზრი: ეს ხალხი ტყის მცველები ხომ არ არიანო? მაგრამ არა, ესენი არიან მკვიდრი მოსახლენი და

ერთი სახლი, მეორეზე იმდენათ არის დაშორებული, რომ ყოველ
ლად შეუძლებელია ძახილით მეზობელმა მეზობელს რამე გააგო-
ნოს.

აი, სწორეთ ამ სოფლის განაპირას, წაბლის და კაკლის ხეთა
შორის, ცხოვრობდა ლეკი მურთუხა. მურთუხა, თუმცა ღარიბი
იყო, მაგრამ მაინც აქაურ მდიდრებს არ ჩამორჩებოდა. მის სა-
ხლში გამოუღვევლი იყო: კარაქი, უცეცხლო თაფლი, მოთალი,
ქათამი და ხანდასხან ცხვრის ხორციც, როცა კაკალს ან თხილს
გაჰყიდდა. ნადირის ხორცი ხომ უღვეველათ ჰქონდა თავის ყაფ-
ლანას წყალობით (ასე ერქვა მურთუხას ძალღს).

ყაფლანა მეტათ გულადი და ყოჩაღი იყო, მურთუხა თუმცა
ტყეში ცხოვრობდა, მაგრამ მის კარებზე არა თუ ნადირი, უცხო
კაციც კი ვერ გაბედავდა მისვლას. თუ ვინმე მივიდოდა უნდა
დამდგარიყო შორს, ან ასულიყო ხეზე და დაეწყო ძახილი: ჰაი,
მურთუხ, მურთუხ. მურთუხას სახლში გაიგონებდენ, გვეხმაურე-
ბოდენ და თუ აღმოჩნდებოდა მეგობარი შეიყვანდენ შინ. როცა
ყაფლანაც ახალ მოსულს პატრონის გვერდზე დაინახავდა, ისიც
წყმუტუნით და კულის ქნევით გაჰყვებოდა ხოლმე უკან. ღვთის
წინაშე არც მურთუხა იჩენდა ყაფლანაზე გულგრილობას, ყაფლანა,
რასაც ტყეში კურდღლებს და მაჩვებს იჭერდა მათი თავ-ფეხი და
შეგნეულობა მისი საკუთრება იყო (ლეკები მაჩვის ხორცს სჭამენ).
ეს საზრდო მისთვის თუმცა მცირე იყო, მაგრამ სჯერდებოდა და
ერთხელაც არ ჩაუდენია ისეთი რამ რომ, პატრონს სწყენოდა.

ერთხელ მურთუხამ დააპირა სანადიროთ წასვლა, აიღო თავის
ორ ლულიანი თოფი, გამოვიდა ეზოში და დაიწყო ძახილი:
ყაფლან, ყაფლან, მაგრამ სად იყო ყაფლანა? ჰაი, ყაფლან, ყაფლან,
ყაფლან, მაგრამ ამაოთ. მურთუხა ჯაღიან გაჰკვირდა, ჩავარდა
საგონებელში:—სად უნდა იყოს ნეტა? მურთუხამ რამდენჯერმე
კიდევ დაიძახა და შემდეგ გასწია ტყისაკენ ძახილით: იქნებ შორს
აღმე არის და ხმას ვერ ვაწვდენო.

მისი ყაფლანა კი მელამ გაიტყუა და გზაზე ერთი იმისთანა ტახი შეხვდა, რომ ყაფლანა კი არა, ოთხიც სხვა ვერას დააკლებდა. ყაფლანა მაინც არ შეკრთა, ერთი თავისებურათ, გულადათ შეჰყეფა და ზედ ქოჩორზე წამოაჯდა; ღორმა მძლავრათ შეიბერტყა და ყაფლანა გასტყორცნა შორს და მიახეტქა მუხის ხეს, რომლის ნაყოფსაც შეექცევოდა აქამდის ტახი.

ყაფლანამ შედმუვლა, იგრძნო, რომ მას თითქო თვალიც დაუბნელდა და წელში რალაცა არა ჩვეულებრივი დეემართა. დააბირა წამოდგომა, მაგრამ მუხლები არ ემოჩნდებოდა. ამ დროს ტახი კი თავის მოსისხლე მტერს ათვალიერებდა და როცა დაინახა—ღრუტუნით გვექანა მისაკენ.

ყაფლანმა ასლა კი ველარ მოითმინა, მოიკრიბა რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, წამოდგა, უნდოდა მიეარდნოდა. ომისათვის გული ერჩოდა, მაგრამ წელი კი აღარ მოსდევდა.

იგი შებრძოლების სანაცვლოთ შეეცადა გაქცევას, მაგრამ ვერც ეს მოახერხა. ამ დროს ტახს - ის იყო უნდა ამოეკრა. თავის შუბის მგზავსი ეშვი, მაგრამ ყაფლანამ მოასწრო და მუხის მეორე მხარეს მოექცა. გონიერმა ყაფლანამ რამდენჯერმე განიმეორა ეს. როდესაც ყაფლანა ასეთ გაჭირვებაში იყო მოესმა მურთუხას ძახილი, მან ყეფის მაგივრათ ერთი მაგრა შედმუვლა და განაგრძო თავის-საქმე. ყურ-მახვილ მურთუხას არ გამოეპარა ძაღლის ნაცნობი ხმა და მაშინვე იქით გვეშურა. მურთუხა მიუახლოვდა თუ არა—შედგა, დაფიქრდა და თქვა: როგორ წავმურტლო ჩემი თოფი ამ ღორზე? მეტი გზა არ იყო, მან ერთი მაგრა შეჰკივლა და თოფი მოიმარჯვა. ღორი ამ ხმაზე შედგა და დაუწყო მოპირდაპირე კაცს ყურება. ყაფლანამ ღორის გაშტერებით ისარგებლა და გასწია წკმუტუნით პატრონისაკენ; მურთუხას ის იყო უნდა მოეწია ჩახმახი, რომ ტყიდან გამოხტა ერთი ძაღლი და ეცა ღორს.

არც ღორი დახვდა ლაჩრათ, მან მძლავრათ ამოჰკრა და მძვინვარეობით დაიქვე გააგორა, ორმა თოფმა ერთათ იგრიალეს, მურთუხას თოფი ღორს შიგ შუბლში მოხვდა და მეორე კი ფერდში; ღორი გაგორდა, თოფებმა მეორეთაც იგრიალეს. ახლა კი აღარ შეეძლო ღორს წამოდგომა.

ახლათ მოსული მონადირე მურთუხას მეგობარი ჯავათა იყო. იმისი ძაღლი კი ძუქნა, კანჯიხი, რომელიც განთქმული იყო ნადირობაში.

ჯავათამ დახვდა თავის საყვარელ ძაღლს და თვალთაგან ცრემლები გადმოსცვივდა.

— ველარ მორჩება, საწყალი, ამბობდა გულ-მტკინეულათ ჯავათა.

— შიგ ფერდში არ მოურტყამს ამ ოხერს? — თქვა მურთუხამ. ძაღლმა პატრონს მწუხარებით შეანათა თვალები, შედმოუვლა, თითქო ეხვეწებოდა: მიშველე რამე, უპატრონოთ ნუ დამაგდებ, მიყვარდი და თუ გიყვარვარ ამით დამიმტკიცე, რომ მომარჩინო.

მურთუხა ძაღლის ფიქრს თითქო მიხვდა და უთხრა ჯავათას.

— „იქმნება მორჩეს, წაიყვა შინ.“

ჯავათამ მიუგო: — არ მორჩება, აუნდა მორჩეს მონადირეთ აღარ ივარგებსო. არა უშავს-რა, ძაღლი თუ დავკარგე, სამაგიეროთ ერთი სამი მანეთი ხომ მერგება ამ ტახიდან, წავალ ზაქათალას და მუშტარს ვიშოვიო.

მურთუხა და ჯავათა წავიდნენ სახლისკენ. მათ წკმუტუნით გაჰყვათ ყაფლანაც, რომელიც, აქამდის კანჯიხს თავით უჯდა და თანაგრძნობით დასცქეროდა, მის წკმუტუნში თითქოს იხატებოდა: — კაცები რა შეუბრალებელი რამა ხართ! მანამდის თქვენთვის სასარგებლონი ვართ, კარგები ვართ, შეგვინახამთ კიდევ და როცა არა და მშვიდობით; ან მშვიერს ამოგვართმევთ სულს და ან ასე უპატრონოთ დაგვაგდებთ, როგორც აი კანჯიხს უყავითო.

ყაფლანამ ამ დღეს ნასუფრალი მიწაში დამაღრა და გონება სულ კანჯიხისაკენ იყო, საღამოთი ამოიღო თავის შენახული ულუფა და გასწია დაქრილ მგებობისკენ. მივიდა, დაუღო წინ ჯიგრის ნაჭერი და უთხრა წკმუტუნით:

— აბა ჩემო საყვარელო, ახლა მარტოკა აღარა ხარ, ნუ სწუხარ, ხმა გამე, ჰამე ეს ხორცი და ხვალ სხვას მოგიტან. კანჯიხმა მადლობის ნიშნათ თვალები შეანათა და უთხრა: — ჯავათა სად არის?

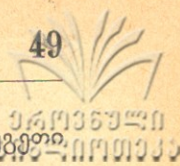
— გიჟი ხარ? იმან შენ გაგწირა, აქ უპატრონოთ დაგადლო და შენ კი კიდევ იმას კითხულობ?

— არა საყვარელო, მე იმან გამხარდა და იმას არ დაევიწყებ, მიყვარს, მიყვარს ძალია, მე იმის შევიღებსაც ისე ვუყუებ როგორც ჩემსას.

გაკვირვებულმა ყაფლანამ წამოიძახა: — საკვირველია, თქვენი ჭირიმეთ, დაქრილ-დაკოდილი, ამ უდაბურ ტყეში დაგტოვეს და შენ კი მაინც ამბობ: მიყვარსო.

— მე მიყვარს და თუ აქ დამტოვა ეს სულ იმ ჰარამზადა მურთუხას ბრალი იქმნება, როცა დორი წაიდეს აქედან მარტო მურთუხა და ვაჭარები იყვენ; მე დარწმუნებული ვარ ჯავათა რომ მოჰყოლოდა ვაჭარს აქ არ გამიშვებდა.

— სტყუი, მიუგო ყაფლანამ, კაცები სულ ეგეთები არიან, თუნდა მოლა და თუნდა ხოჯა; მე მაგათი ბევრი მაგალითები ვიცი: დედაჩემი რომ დაბერდა და აოარ შეეძლო მურთუხას სამსახური ესროლა თოფი და მოჰკლა. მე თუმცა ბევრი ვიტირ-ვივაგლახე, მაგრამ რას გავაწყობდი!.. წელანაც გითხარ, კაცები ყველა ერთნაირები არიან, ვისთან მივსულიყავ? ისევ ვარჩიე, ვარჩიე და ბედს დავემორჩილე. აგერ რამდენი ხანია ასე მარტო ვცხოვრობ. ერთ ხანათ გაქცევაც დავაპირე, მაგრამ ესეც გადავიფიქრე, მარტოობა ვისთვის რა სასიამოვნოა? ვგონებ სიბერეში მეც დედი ჩემის ბედი მეწვიოს...

— ეგ შეიძლება მართალი იყოს, მაგრამ ჩემი ჯავათა ვეფო არ არის, მე იმას მკვლარი ვეგონე, თორემ ის აქ არ გამოშვებდა, ჩემ ჯავათას ისე უყვარდი, რომ რასაც შინ ქათმებს ხოცამდნენ მათი თავფეხი ჩემი იყო.

— ხა ხა ხა ხა. ერთი მაგრა გადიხარხარა ყაფლანამ და ჰკითხა—რამდენი წლისა ხარ?

— ორისა.

— ჰოოო, კიდეც იმიტომ, რომ არა გცოდნია, ჯერ ბაღლი ყოფილხარ, როცა ჩემ დროთ მოიყრები, მაშინ მოიგონებ ჩემ სიტყვებს.

— შენ რალამდენისა ხარ?

— მე, ჩემო კარგო რვა, წლისა ვარ, ჩემი ხნისას სიზმარს უჯერებენ და შენკი ნამდვილსაც არ მიჯერებ; თავფეხს მე მაქმევედნენო, ვითომ და კურტუმი უჭმევიათ; დედაჩემს ქათმის ღვიძლსაც კი აქმევედნენ იმ დრომდის, მანამ ცოცხალ მელებს მოჰგვრიდა ხოლომე შინ, როცა დაბერდა და სამსახური ვეღარ შეიძლო, სასიკვდილოთაც არ დაინდეს.

— მე მაინც არ დავიჯერებ, რომ ჯავათას არ ვუყვარდე, მე შეენიშნე, როცა დამხედა ტირილი დაიწყო.

— ეგ მართალია, მაგრამ შენკი არა გტიროდა—თავის თავს: ვილა მასიამოვნებს, შენ რომ ეტირე, აქ არ გაგიშვებდა, დამიჯერე მეგობარო, შენი ტყავი მისთვის რომ გამოსადეგი ყოფილიყო, სულის ამოსვლას არ დაგაცლიდა, ისე გაგაძრობდა...

— შენ რაც გინდა თქვი, მეკი ძალიან მიყვარს, იმედი მაქვს, მოვრჩე, თუმცა კრილობა ძალიან მტკივა, მოვრჩები თუ არა წავალ, ჩემ ჯავათასთან.

კანჯიხმა ეს თქვა და გადაბრუნდა კენესით მეორე გვერდზე: ვაი, ვაი, დედა, რა მიყო იმ წყეულმა, თითქო ხანჯალი იყო, ისე არ გამიპო ტყავი!

ყაფლანს მეგობრის კვნესა ტყვიასავით მოხვდა, კრილობას, თვალი ვერ გაუსწორა, უნდოდა ენუგეშებინა და სიტყვას ვერ პოულობდა, ისევ წასვლა არჩია, რადგან დროც იყო. წამოდგა, — მშვიდობით, ახლაკი წავალ, ნურასი გეფიქრება, მე, მარტო არ დაგტოვებ, მალმალ გინახულებ.

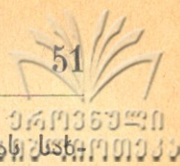
ყაფლანა წავიდა შინ, ასე მუდამ ღამე ჩვენი ნაცნობი ძაღლები შეიყრებოდნენ ხოლმე ერთათ, ეალერსებოდნენ, ესაყვედურებოდნენ ერთმანეთს და როცა გათენდებოდა გაშორდებოდნენ.

მურთუხას ძალიან უკვირდა. რომ რამდენჯერმე შუალამისას დაუძახა ყაფლანას, მაგრამ ამაოთ, მისი ძაღლი არ გამოჩნდა, მთელი დღე კი ყაფლანას ეძინა. პატრონმაც გული აიცრუვა და საკმელს ჩვეულებრივ აღარ აძლევდა. ახლა კი ყაფლანამ სხვა ღონეს მიჰმართა: საღამოთი უფრო ადრე წავიდოდა ხოლმე მეგობართან, გზაზე ინადირებდა კურდღელს, ან მაჩვს, ან კვერნას და ორივე მეგობრები ერთათ შეექცეოდნენ.

ასე გაიარა ერთმა თვემ, ამ ხნის განმავლობაში კი კანჯიხი ისე მოარჩა, რომ თავისუფლათ შეეძლო სიარული. კანჯიხმა თუმცა დააპირა თავის ძველ მეგობართან წასვლა, მაგრამ ყაფლანის სიყვარულმა და თხოვნამ გადააფიქრებინა.

ერთ დღეს, დილა აღრიანათ, მურთუხა გამოსულიყო და საქონელს უზვეტდა, ყეფის ხმა მოესმა, გაიხედა და რა დაინახა? ყაფლანა კულ მოდერებული, მედიდურათ მოდიოდა და უკან კანჯიხი მოსდევდა, რომელსაც პირში კვერნა ეჭირა. მურთუხამ წამოიძახა.

— ოი დიდება შენთვის ღმერთო, ეს ძაღლი მორჩენილა? თურმე ამისთვის იკარგებოდა ღამე ჩემი ყაფლანა? მერე რა კვერნა მოაქვს, სამი მანეთი ღირს. მურთუხა ასეთ ფიქრებში იყო, რომ ძაღლებიც მოვიდნენ. მურთუხამ კვერნა გაატყავა, ხორცი მათ დაუჭრა და ტყავი კი ზაქათალას გაგზავნა გასაყიდათ.

ამ დღიდან, კანჯიხმა და ყაფლანამ დაიწყეს მურთუხას მღლი
 ლში ერთგულათ და გულ-მოდგინეთ სამსახური, ერთხელ
 ტყეში გასვლა და თავისუფლათ ცხოვრება დააპირეს, მაგრამ
 კანჯიხის მაკობამ აზრი ჩაუფუშათ. „ხამთარში წვილები სიცი-
 ვით ამოგვიწყდებიანო და აქ კი როგორც იქნება გამოვზრდითო“.

ასე ტკბილათ და ბედნიერათ მიდიოდა მათი ცხოვრება, მაგ-
 რამ კაცმა აქაც გამოიჩინა თავის დაუნდობლობა და მოუსპო.
 ჩვენ ორ მეგობარს სიტკბოება, ერთ საღამოს, მურთუხა თავის
 ცოლ-შვილით სახლის წინ, მსხლის ხეს ქვეშ, მწვანეზე ისხდნენ, სა-
 ლამო მეტათ მშვენიერი იყო, ოდნავი ნიავი საამურათ აშრია-
 ლებდა ხეხილის ფოთლებს, ხანდა-ხან როცა რომელიმე მსხალი
 ჩამოვარდებოდა მურთუხას შვილი წამოიძახებდა:

— უჰ, დედა რამოტელა მსხალი ჩამოვარდა და სიხარულით
 მიაბრუნებდა: „აბა, დედა, ერთი გამიჭერ ვჭამო“.

ყაფლანა და კანჯიხიც არ იყვნენ სიამოვნებას მოკლებულნი,
 ისინიც თავის პატრონის ფეხებ წინ გაწოლილნი და კუდის
 ქნევით შეჰყურებდნენ პატრონს. შორიდან ძახილი მოესმათ. ძალ-
 ლები წამოცვიდნენ და ყვეფით მოჰკურცხლეს იქით, ამათ მურ-
 თუხას ცოლიც დაედევნათ უკან. მცირე ხნის შემდეგ მურთუხას
 ცოლი მოვიდა შინ და მოიყვანა სტუმარი, რომელსაც ძაღლები
 მოსვენებას არ აძლევდნენ და ხან უკან და ხან წინ მოექცეო-
 დნენ ხოლმე. ძაღლების მოგერება მურთუხას ცოლს ისე გაუ-
 ჟირდა, რომ ქმარიც კი მოიშველია.

მურთუხა ძაღლების საქციელს გაჰკვირდა: თავის დღეში ასე
 არ უქნიათ და ახლა რა დამართათო?

მურთუხას ცოლმა გაშალა ფარდაგი და სტუმარ-მასპინძელი
 დასხდნენ. მათ შორი ახლო ძაღლებიც ჩვეულებრივ წამოწვნენ
 და დაუწყეს პატრონს ყურება.

როდესაც სტუმარ მასპინძელმა გააბეს ლაპარაკი, ყაფლანამ
 ყურში წასჩურჩულა მეგობარს: „იცი რა გითხრა, მეგობარო,

აკვირდები ამ კაცს?“ ეს კეთილი სული არ არის, მე იმით არ დავესხენ და ჩხუბით მოვაცილე შინამდის, რომ სულაც არ მინდოდა მაგის აქ შამოშვება, მაგრამ რა გეწყობა ბატონის ნებას? რაც მაგ კაცმა დამართოს მურთუხას ჩვენი ბრალი არ იყოს.

— ჰოი, და და და რა საშიშარი თვალები აქვს? ღმერთო დამიფარე, თითქო ცოფიანიიაო, ისე აბრიალებს... აბა შუბლს უყურე, რა საშიში შეხედულება აქვს... დასწყევლა, კბილები მგელივით არა აქვს დაღესილი? ამ დროს კანჯიხმა დაამტქნარა და დაუწყოს სიამოვნებით ყურება იქვე კრუხს, რომელიც ხან ერთ წიწილს უმარჯვებდა საკენკს და ხან მეორეს. ყაფლანამ წინა თათი აიღო და ჩაჰკრა აღერსის ნიშნათ კანჯიხს თავში:

— უყურე, უყურე, თუ ღმერთი გრწამს, რასა ჰგავს, თითქო მაგ არამზადას თავის დღეში წყალი არ უნახავსო, ისე აქვს თავპირი შებუმბლილ-შეთითხნული, ეგ უეჭველია ან ტყის კაცი უნდა იყოს, ან კიდევ ვინმე ყაჩაღი.

— მართალს ამბობ, ცალ ხელს ხანჯალს არ აშორებს, თითქო ამოღებას აპირებსო, რა საშინელებაა თქვენი ჭირიმეთ, ეგ აქ სასიკეთოთ არ იქნება მოსული.

ორი მეგობარი ასე ლაპარაკობდნენ, რომ ნიავემა ჩვეულებრივზე მძლავრათ დაუბერა და შეაქანა ხეები, მოსწყდა ერთი მსხალი და სტუმრის წინ დაეცა, სტუმარმა აიღო, რა ნახა ცალი მხარე დამპალი ჰქონდა, ესროლა კანჯახს და თავში მოარტყა, ამაზე ყველამ გაღიხარხარეს; კანჯიხმა შეჰყეფა, წამოხტა, უნდა სცემოდა, მაგრამ მისმა ჯოხმა უკან დაახევინა.

— აკი გითხარ მეგობარო, რომ ცუდი კაცია მეთქი, წახიურჩულა ყაფლანამ, დაამტკიცა თუ არა?

— მოგიკვდეს კანჯიხი თუ ეგ არ გაკენწლოს!

ეს სთქვა და გასწია ჭიშკრისაკენ, საცა მაყვლის ბარდები ეგულებოდა და ჩაიმალა.

— მეგობარო მაგ განზრახვას თავი დაანებე, ცოფიანსიღა მღე

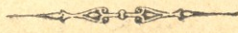
ერიდო და არა ზედ წააწყდე, თუ გიყვარვარ, თავი დაანებე, თან რომ ვე ბოროტი კაცი რამეს აგიტებს, ნუ ჩასდგები ჩემ ცოდვაში, მეორეთ ნულარ დამაობლებ. ყაფლანა ასეთ ხვეწნაში იყო რომ სტუმარი წამოდგა, გამოემშვიდობა მასპინძლებს და გასწია ჭიშკრისაკენ, იგი მიახლოვდა თუ არა ბარდებს, კანჯიხმა ისკუბა და გადულობა გზა, მაგრამ კაცმა მოასწრო და ხანჯალი ამოიღო; კანჯიხმა უკან გამობრუნება ვეღარც კი მოასწრო, რომ ბოროტმა ხელმა მას კუდი გააგდებინა. გამწარებული კანჯიხი მძლავრათ შეეტაკა და ის იყო უნდა სცემოდა სახეში რომ ხანჯალმა მეორეთ გაიელვა და საბრალოს წინა ერთი ფეხი წააგდებინა.

— ახლაკი დატრიალდა ბედის ჩარხი უკუღმა, სთქვა ყაფლანამ და დაიწყო ღმუილი; რომლის მოთქმასაც მთა და ტყე ბანს აძლევდა.

გადიოდა დღეები და მურთუხას დღითი დღე ემატებოდა სიძულვილი კანჯიხისადმი, ცალკე ცოლი არ აძლევდა მოსვენებას: „მოიშორე ე კოქლი ძალი ჭამის ფასს რას გიკეთებსო“, მოთმინებიდან გამოსულმა მურთუხამაც აიღო თოფი და ესროლა კანჯიხს, კანჯიხი მოკვდა, დარჩა ისევ მარტო ყაფლანა და მწუხარებით იგონებდა:

„მეგობარო, აკი გეუბნებოდი: როცა სასარგებლო ხარ — კარგი ხარ და საყვარელი. ამ ნაირათ ყაფლანას მწუხარებას საზღვარი არა ჰქონდა, ის აღარც ჰყვებდა და აღარც ნადირობდა. იგი დღე და ღამე ეგდო და ეძინა, თუ ოდესმე ხმას ამოიღებდა, ამასაც ღმუილით. მურთუხას მობეზრდა, შეეჯავრა და მუდამ დღე სცემდა, ასე სიცოცხლე გამწარებულმა ყაფლანამ, ვეღარ გაუძლო ამოდენა უსამართლოებას, გადიკარგა ტყეში და იქ შიმშილით ამოირთო სული.....“

დ. ნინოშინდელი.

„მეი, სინარგემ წამწყვილა!..“

(ზღაპარი)

I

ერთ დილას, როცა დიადი
 მზე გამობრწყინდა ცაზედა
 და ოქროს ჯილა დაადგა
 ამ ჩვენ ქვეყანას თავზედა.
 სახლის წინ, ფართო ეზოში
 დათამაშობდა ილიკო,
 ცხრა-ათის წლისა ყმაწვილი,
 დედის ნუგეში, სულიკო.
 ხან იას ჰკრეფდა, ხან ვარდსა,
 ხან ქრელი პეპელას დასდევდა,
 ხან ბურთს გაჰკრავდა და უკან
 თავ-გამოდებით მისდევდა...

ამ დროს, ეზოში, ხის ტოტზე
 შემოჯდა ჩიტო—მერცხალი
 და ჩვეულებრივ დაიწყო:
 ჭიკჭიკ-ჟღურტული ცოცხალი.
 ილიკომ უცბათ ქვას ხელი
 დაავლო, გაუსრიალა;
 ნასროლი მოჰხვდა ფრთაზედა,
 ფრთა მოტყდა, დაიფრთხიალა,
 მაგრამ ვერ შესძლო გაფრენა,

დაბლა დაეშვა ფართხალით,
და ჩვენი გმირიც იმ წამსვე
მივარდა სიცილ-ხარხართ,
ხელი წაავლო, შეიპყრო
სახლისკენ გაარბევინა
და თვისი ნანადირევი,
დედამისს მიურბევინა.

დედამ რა ნახა, ეწყინა,
თითქმის ტირილიც დაიწყო!
შვილს გაუჯავრდა, გაუწყრა,
და როცა გული მოიძლო,
უთხრა: „ეს არის ქათამი
მარიამ დედოფალისა*),
ვინც ამას ავნებს, ღვთისაგან
შეჩვენებული არისო!“
და მყისვე, მერცხალს, ნატკენი
ფრთა შეუხვია ძაფითა,
უვლიდა, წამალს ადებდა
დილა-სალამოს ბამბითა.
როდესაც მორჩა, გაუშვა,
გაჰფრინდა გახარებული,
მაგრამ უკანვე მოჰფრინდა
წამსვე, ვით დაბარებული,
თან მოუტანა ნისკარტით,
თავის მხსნელს, კვახის მარცვალი,
უთხრა: „ჩააგდე მიწაში

*) იმერეთში მდებოდა ხალხს სწამს, ვითომ მერცხალი მარიამის ქათამი იყოს. როცა პირველათ ნახავს, ეკითხება: „მერცხალი ბატონო, ინდოეთიდან მოსულო, მარიამ დედოფალი როგორ არისო?“.

ეს ერთათ-ერთი მარცვალი:
 ამოვა, აყვავილდება,
 მოიბამს ერთ დიდ-კვახსაო,
 როცა დამწიფდეს, გასქერი,
 ჯილდოს მიიღებ კარგსაო!“
 და თვით ისევე გაჰფრინდა
 ის მადლიანი ფრინველი...
 გაკვირდა ჩვენი, მაია,
 ამ სასწაულის მხილველი.
 დათესა, ნახა ზაფხულში,
 ზედ დიდი კვახი ასხია,
 მოსწყვიტა, გაჰსჭრა და ჰხედავს
 თვალ-მარგალიტით სავსეა!
 სთქვა: „თურმე კაცსა სიკეთე
 არ დაეკარგვის არსადო.
 ვინც რას დათესავს, იმასვე
 მოიმკის ერთსა ასადო:“

II

ეს საარაკო ამბავი,
 ირინემ, როცა შეიტყო,
 (ჩვენი, მაიას, მესაზღვრე
 და მეზობელი ეს იყო).
 იმ წამსვე გულში იფიქრა:
 მეც ასე მოვიქცევიო
 და მალე, მაიასავით,
 მდიდარი გადვიქცევიო!
 ჯერ დაიჭირა მერცხალი
 და ფრთა მოტეხა ძალათა,

მერე შეუკრა, დაუწყო
მოვლა, წამლობა ფრთხილათა!
როდესაც მორჩა, გაუშვა,
მაგრამ სასყიდლათ იმისა,
რომ მოარჩინა, მოთხოვა
ერთი მარცვალი კვახისა!

— მოგართმევ, უთხრა მერცხალმა,
და მართლაც გამოუგზავნა...
ჰხარობს ირინე, ჰგონია
გულით რაც სურდა იშოვნა!
დათესა, ნახა ზაფხულში,
ზედ დიდი კვახი ასხია,
მოწყვითა, გასჭრა და ჰხედავს
სულ მთლათ გველეზებით სავსეა!..
შეკრთა. სთქვა: „ვაი, სინარბემ
წამწყმიდა, ვხედავ თვალითო,
გულში მკრა ცოდვის ისარი,
ნასროლი ავის ხელითო!“

ვ. რუნძე.

ტასიკოს მამაცობა

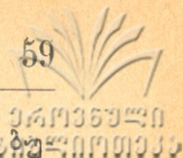
(გუძდენი ღარიკო ქობელიძისას)

ამის ორ საათზე სოფელ სა—ში არჩილ ჩომახიძის სახლში ერთ ზაფხულს დიდი ალიაქოთი და მოძრაობა შეიქნა. არჩილი გულის ძილში რეტრიანივით წამოხტა და ერთი შეპკივლა:—ვაიმე ცოლ-შვილი მეღუპება! მიწა ძალიან ინძრა და თანაც წაბარბაცდა, —ვაი შენს მტერს რომ ჩემმა დაფუტურებულმა სახლმა ეს შესძლოსო!

მთელი სახლის კედლები ისე ინძრეოდნენ რომ თითქო ქანაობსო.

— ქეთევან, ჩქარა მიშველე, შენი ღედაკაცობის ჭირიმე, თორემ ბავშვები შეშინდებიან. თქვენი ჭირიმეთ შეილგებო! არჩილმა სასწრაფოთ ყველა შვილები გააღვიძა, ერთ წამში, როგორც მოასწრეს, ჩაიკვს და ძირს მინდორში ჩაცვივდნენ. დიღხანს გონს ვერ მოსულიყვენ... ოთახის სინათლის შემდეგ, ერთხანათ, ვიდრე თვალი შეეჩვეოდა თითქმის ვერც კი არჩევდნენ ერთმანეთს, მხოლოდ იმას კი ყველა გრძნობდა რომ ფეხი მიწაზე მიდგია და თავზე აღარაფერი ჩამომენგრევაო. შექდეგ თანდათან დააკვირდნენ იმ ღამის შვენიერ დაწყნარებულ ბუნებას, თითქო

იმისათვის სრულებით შეუმჩნევლათ გაიარა ამ მოვლენამო; ნების ჩარხი ისევ თავისებურათ ტრიალებდა, შეუცვლელათ ასრულებდა თავის მოვალეობას; თითქო ფიქრობდა:—რა უყოთ რომ სადღაც ერთ ადგილას დედამიწის სარქველი შეინძრაო. მართლაც და იმ ღამეს შესანიშნავი შევნიერი, ვარსკვლავებით მოჭედილი ცა იყო. უმრავლეს ვარსკვლავებთა შორის შევნიერათ გამოსკვიოდა ვენერა. მის ნაზ სხივებს კაცი თვალს ვერ აშორებდა

არჩილის ოჯახობას თითქმის ოცდა ორი სული შეადგენდა: რვა შვილი სულ ერთი მეორის მიმდევნო წვრიმალი, ერთიც მთლათ ობოლი (უდედამამო) დისწული, თავისი და, ცოლის დები, (მათ შორის ერთი ცოლის და ძალიან სწეული იყო) ბავშვების მასწავლებელი გიმნაზიის მეშვიდე კლასის მოწაფე და ახლა ამათ დაუმატეთ კერძობა.

სოფელი სა—ში ტრიალი მინდვრისაგან შესდგება, მთელი სოფელი ხელის გულსავეთ გაშლილი ბარია და ახლო მახლო პატარა გორაკებიც კი არსად მოჩანან. სა—ში ჩომახიძის ოჯახობის მეტი აზნაურთაგანი არავინ არის; გლახობა სოფელზე და არჩილის სახლზე მოშორებულნი ცხოვრობენ; მათი მიწური სახლები ერთი მეორეზეა მიკრული და კალოებიც ერთმანეთზე გადაბმული. უცხო კაცმა იქ რომ ღამე გაიაროს, თუ ძაღლებმა არ დაიყეფეს და ბანებიდანაც არ გამოჩნდა სინათლე ან კომლი, მაგზერი სწორეთ ვერ მიხვდება რომ იქ ხალხი ცხოვრობს ისე მიწასთან არის გათანასწორებული იმათი სადგომები, იმათვე უბანში ახლო სამთელიანი წისკვილიც ბრუნავს დღე და ღამ შეუყენებლივ, მაგრამ არჩილის სახლამდის კი არ აღწევს მისი ბარბლების რახა-რუხის ხმა და ჰაერშივე ჰქრება.

ჩომახიძის მალალი ორ სართულიანი სახლი შიგ შუა სოფელშია ამართული, გარშემო სახლს კარგა დიდი მინდორი აქვს შემოღობილი ფიცრის მესრებით, ეზოს ერთი მხრივ ყოველივე საოჯახო მოწყობილებაა გამართული: თონე, საქათმე, ბოსელი და

სხვა... ერთი დიდი ეტლიც შუაგულ ეზოში დგას. სახლიდან გზის ნაპირამდე—თითქმის ვერსს ნახევარზე, ორივე მხრივ დიდი ქანდრის ხეებია ჩაწკვილილი რუსის ჯარივით. გზის პირზე წყალიც ჩამოდის, წყლის ერთ ნაპირზე დიდი ხეა, რომლის ტოტს უწევნია და ისე ჩამოწოლილა ძირს, რომ წყლის მეორე ნაპირზე გადასულა, იმ მეორე ნაპირიდანაც აზრდილა ტოტი და ხეთ გადაქცეულა; თითონ ბუნებას ისე მოუწყვია, თითქო კაცის ხელით არის გაკეთებული წყალზე ხადიო, ყოველი მგზავრის ყურადღებას იქცევს ეს ბუნებისაგან ნამუშავარი ხიდი. არჩილის სახლი, რომელსაც მარჯვნივ მხრივ თავ მონგრეული კოშკიც აქვს მიდგმული—ძალიან ძველი ქვეთკირის შენობაა, კიბეც კი ოცდახუთი საფეხურით სიძველისაგან ზოგან დაფუტუროვნებულიყო და ფეხის დადგმის დროს ინძრეოდა.

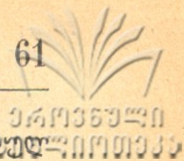
— სოფო, მარო, კატოჯან—ყველანი ახლო მივეკრათ, თქვენც ჩვენსკენ ახლო მოიწიეთ: მიტო, სანდრო და შალვა, თუ კიდევ ინძრა მიწა ისე ძალიან აღარ შეეშინდებით რაკი ყველანი ერთათ ვიქნებით.

— ჩვენს ბედზე ეს ეტლიც რა დიდი და განიერია, ეუბნებოდა თოთხმეტი წლის ობოლი ტასო ჩომახიძის ბავშვებს.

— ღმერთო ჩემო! რანაირათ შეემშინდა, ტასიკო, მამამ რომ გამომაღვიძა, სწორეთ მეგონა ჩვენს ბანზე დიტვირთულმა ფურგუნმა გაირბინა მეთქი, კანკალით ამბობდა ცხრა წლის სოფიკო.

— მე კი მეგონა ქვემოდან რაღაც გრიალის ხმა მოისმის მეთქი, სიტყვა ჩამოართვა მეორედამ, მარომ, თერთმეტი წლის ბუტკუტუნა გოგონამ, თან ლაპარაკის დროს უფრო ახლო ეკროდა ტასოს.

— აბა, რასა ლაპარაკობთ, უპასუხა ტასომ,—ძია არჩილმა ისე სასწრაფოთ გაგაღვიძათ და ჩამოვასხათ მინდორში, რომ თქვენ ვერაფერს იგრძნობდით;

— ლმერთმანი ტასიკო, მანამ ჩავიცვამდი თითქმის სახლი ხელახლა. ტასო, ჩემო კარგო ტასო, თუ გიყვარვარ გვიამბე ქვემოთ მიწაში რა ამბავია, კიდევ ისე რომ ინძრას ხომ შეიძლება შიგ, ძირს ქვესკნელში ჩავცვივდეთ? ტასო შენი ჭირიმე მართალი გვითხარი ჩავცვივდებით? შენ რამდენ კარგ ამბავს გვიამბობ ხოლმე და უსათუოთ ესეც გეცოდინება, ყელზე გადახეული მარო ეხვეწებოდა ტასოს.

ამ ლაპარაკის დროს იქვე ეტლთან იდგა ბავშვების მასწავლებელი გრიგოლი. — რაკი აგრე გიჩერესებათ, ტასოს მაგიერათ მე აგიხსნით რისაგან წარმოსდგება მიწის ძვრა, უპასუხა გრიგოლმა. ტასომ აღტაცებით წამოიძახა,

— ძალიან კარგი იქნება, დიდის მადლობით მოვისმენთ.

— გენაცვა მარო ეს ჩემი შალი დაახურე მიტოს, თორემ რიყრაჟობს და შესცივდება, თანაც ტასომ თავისი შალი გადასცა მაროს. თანდათან ვარსკვლავები ჰქრებოდნენ ცაზედ, მხოლოდ ერთი მოციმციმე ვარსკვლავი მაინც თავის შევენებას არ ჰკარგავდა, ნელ ნელა სინათლეც ეპარებოდა დამშვიდებულს ბუნებას.

— აი, ჩემო მეგობრებო, — დაიწყო სიამოვნებით აღკურვილმა გრიგოლმა, — მიწა შესდგება რამოდენიმე ნაწილისაგან: ნაწილ-ნაწილ ერთი-ერთმანეთზე არის დაწყობილი. ეი ნაწილები ერთმანეთს ქვემოთ დაქვემოთ უფრო დიდი სიძიძით აწვებიან მიწას და ერთმანეთს მუდამ ეხახუნებიან, რომლის გამო ჯერ სითბო და მერე ცეცხლი ჩნდება: ამას გარდა დახეთქილი მიწის ზემოთ პირიდან უთვალავი წყლის ცვრები, გაზები ეწვეთებიან ქვემოთ. მიწის ნაწილების ერთმანეთის ხახუნი და ზემოდან წყლას ჩანადენი სისველე იწვევს მხურვალებას და ცეცხლს, ამისათვის როცა ძალიან ბევრი ძალა სიცხისა და გაზებისა ერთს ალაგას არის შეჯგუფული ველარ ჩერდება დიდ-ხანს და სადმე ამოხეთქამს ხოლმე. ვიდრე ამოხეთქამს სადმე იმ შეჯგუფულ ძალას შიგნიდან შფოთვა და გრიალი გააქვს

და აი მიწა იმისათვის ინძრევა ხოლმე, ზოგჯერ მთელს ქვეყანას ჩანთქამს, ზოგჯერ ცეცხლის ალი და ნაპერწკლები ამოესკდება მიწიდან, რომელსაც ამოზდევს დიდი ქვეები ამ შემთხვევაში ახლო-მახლო ალაგებს სულ მიწასთან ასწორებს.

საზოგადოთ მიწის ძერა ძალიან ხშირია მთიანსა და მაღალ ალაგას, სადაც ბევრი სიმდიდრეა მიწაში: ნავთი, მადნეული, სამკურნალო წყლები და სხვა...

ამ ლაპარაკის დროს საშინლათ შეირყა ეტლი და ბავშვები ერთმანეთს ეცნენ, გრიგოლი რომელიც ფეხზე იდგა და ერთი ნიდაყვი ეტლის თავზე ჰქონდა დაბჯენილი ისეთი შებარბაცდა, რომ კინალამ ბავშვებს გადააწყდა შიგ ეტლში. ამ დროს საშინელი გრიალის ხმა მოისმა და ერთი კედელი ჩომახიძის სახლისა მთლათ ჩამოწვა.

იმ დროს კი საცოდავი ნანო ყველასაგან დაეიწყებულ — იმედ გადაწყვეტილი ნახევრათ დანგრეულ სახლში იჯდა პატარა ტახტზე მოკრუნჩხული. შიშით თრთოდა და თავის თავს სტიროდა. წარმოდგენაც კი არ შეეძლო რომ ვინმე ქვეყანაზე ისეთი სულდგმული გამოჩნდებოდა, რომელიც გაბედავდა იმ საშინელ დაფუტურებულ კიბეზე ასვლას მეტადრე მას შემდეგ, რაც ერთი კედელი სულ მთლათ ჩაინგრა. ეს ყოველივე უკვე მოისახრა სნეულმა ნანომ და მიმართა ლოცვით და ვედრებით ყოველთა მანუგეშებელ ღმერთს და იმას-ღა შესთხოვდა, რომ ევატიებინა მისთვის ყოველივე შეცოდებანი. ტასო საშინელი მშინშარა და მხთალი ხასიათის ბავშვი იყო, მაგრამ უცბათ მოაგონდა თავისი დაკუთებული სნეული დეიდა, თვალი გადაავლო მინდორში მყოფ ჩომახიძის ოჯახობას და არც აქ დაინახა, წამსვე მამაცათ გადაიქცა, შიშის ნაპერწკალიც კი აღარ მოიპოვებოდა ამ უმათ გულკეთილ ტასოში და თვალის დახამხამებამდე იმ დაფუტურებულ კიბეზე მიფრენაძდა.

ტასოს ისეთი სიამოვნების და ჭნეობითი ძალა ჰქონდა მინი-

ჭებული, ისეთი ტკბილი და ალერსიანი ბავშვი იყო, რომ როგორც კი დაელაპარაკა თავის დეიდას მას მაშინვე მოუღობა გული. ყველას აპატივა შემთხვევათი უყურადღებობა და მართალია ტასოს საყვედურით უპასუხებდა, მაგრამ ალერსის საყვედური უფრო იყო ვიდრე წყრომისა.

— ვაიმე, ჩემო კარგო დეიდაჯან, აქ მარტო რასა ზიხარ და სტირი, განა ვერ შეიძელ ჩამოსვლა ამ უბედურ კიბეზე?

— შენი ჭირიმე, ჩემო ანგელოზო, შენ როგორ გაბედე აქ ამოსვლა. შენ გენაცვალე, მე ვის რათ უნდივარ, ან ვის გამოვადგები, დეე აქ ამ კედლებმა ჩამოქან და ყველა გაგანთავისუფლოთ ჩემი მოვლისაგან, ყველას გაწვალე და გტანჯამ...

— ნუ შენი ჭირიმე დეიდაჯან, ეგრე რათა ლაპარაკობ: ძალიან კარგი ხარ და ყველასაც გვიყვარხარ, მიკვირს რა დაგვემართა, ან ძია არჩილს როგორ მოუვიდა, რომ შენ დაავიწყდი, მაგრამ ყველა ისე შევეშინდით რომ ბევრხანს გონს არ მოვსულვართ. კმარა, კმარა ჩემო კარგო დეიდაჯან, ნულარა სტირი, გულში ჩაკრული ტასო ჰკოცნიდა დეიდა ნანოს და ევედრებოდა წაჰყოლოდა. შენი ჭირიმე ჩქარა ჩავიდეთ, დროს ნუ ვკარგამთთორემ, ვაი თუ კიდევ ინძრას და მთლათ სახლი დაინგრას. ეიშ დედა! რა საშინელება რამ ყოფილა მიწის ძვრა.

— აი, ჩემო ანგელოზო წამიყვანე თუ შესძლებ ჩემს ზიდვას.

სნეული დედაკაცი, რომელსაც ფეხის გადადგმაც ეძნელებოდა მძიმეთ დააწვა ტასოს მკლავზე. ტასოს ხელ-გადახვეული ფთხილათ და ქშენით ნელ-ნელა ჩამოჰყავდა თავისი დეიდა კიბეზე, მაგრამ რამდენ საფეხურსაც ფეხს დაადგამდენ, იმდენი ფეხ-ქვეშ თითქო მიწა ეცლებოდათ. ტასოს გული საშინლათ ურაკრავებდა და წკრიალით ოფლი ჩამოსდიოდა — მთელი სხეული უტახცახებდა შისისაგან ცალკე და მძიმე ტვირთის ზიდვისაგან ცალკე. ბოლოს თითქმის ორი საფეხურიღა რომ დარჩათ, დეიდამ უთხრა:

— შვილო, შევისვენოთ თორემ აღარ შემიძლიან საცაა და ვეცემი.

— არა ჩემო დეიდაჯან, არ შეიძლება კიბეზე შეჩერება. ვაი თუ კიბემვერ შეგვიძღოს ბევრ ხანს და ჩატყდეს, ხომ ატყობ როცა ფეხს დავადგამთ რა რიგ ფანფაღებს.

როგორც კიბე ჩამოსთვალეს და მინდორში ჩამოვიდნენ, ერთი საშინელი დაიხრიალა და სულ ერთიანათ ორი ოთახი დაინგრა, იმ ოთახის ერთი კედელიც არ დარჩა, სადაც ნანო იყო და კიბეცისე ჩაიფუშა, რომ მთელი ფიცარიც ველარ გამოიჩრჩოდა.

მთელი ჩომახიდის ოჯახობა გულ შემოყრილ ნინოს გარშემო ეხვეოდა საშინელის წივილ-კივილითა; ბევრი ღონის ძიების შემდეგ ნანოს წინ დაჩოქილმა ფერმიხდილმა ტასომ მხიარულათ შეჰყვირა: — ბქვენი ჭირიმეთ, ხედამთ თვალები გაახილა დეიდამ.

რამდონიმე წამის შემდეგ კიდევ წამოჯდა ნანო და მადლობის ნიშნათ გულში ჩაიკრა ტასო და ეჩურჩულებოდა.

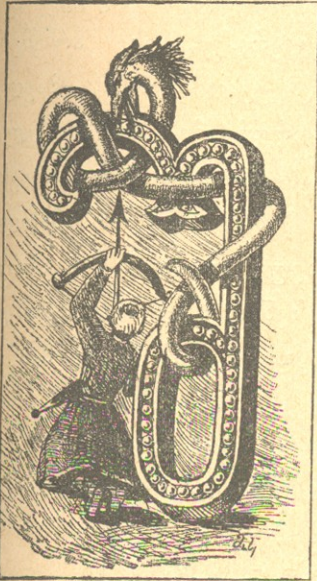
— ჩემო კარგო, ჩემო მფარველო ანგელოზო, რა კეთილი ხარ!

მარამ დემურქასი.

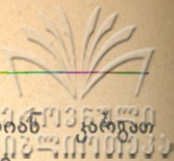

შურის ძიება

(რუსულიდან)

ობის დღესასწაულების შემდეგ ჩვენ მოგვივიდა სუფთა წერის ახალი მასწავლებელი — პავლე პეტრესძე მილენსკი და პირველ დღიდანვე ჩემსა და იმას შორის ჩამოვარდა არა სასიამოვნო განწყობილება. შუა ტანისა, თავზე ხშირი, კარგათ დავარცხნილი თმა, ლურჯი, გამორეცხილი თვალები, გამხდარი ლოყები და კობიჭივით ამომჯდარი ცხვირი, აი გარეგანი მისი შეხედულობა. ტანზე ეცვა გრძელი სერთუკი, რომელიც ძალიან უშნოთ აღდა. შემოვიდა თუ არა კლასში, მოგვთხოვა რვეულები და ყველას ნაწერი გადაათვალიერა. უნდა სიმართლე ვთქვა, რომ კლასში მე პირველ შევირდათ ვითვლებოდი. სწავლა მიყვარდა და მეადვილებოდა კიდევ. მასწავლებლებსაც ვუყვარდი, მარჩვედენ სხვა მოწაფეებისაგან; არც ერთ ჩემს მასწავლებელთაგანს ფიქრათ არ მოუვიდოდა, რომ მე ოდესმე გაკვეთილი არ მცოდნოდა. არ მახსოვს, რომ მათგან რაიმე შენიშვნა მიმეღოს. ყველა ამან უიმისოთაც თავ-მომწონეს, ერთი-ორათ გამიდიდა თავმოყვარეობა. და აი პირველ გაკვეთილზედვე პავლე პეტრეს ძემ გაშინჯა თუ არა ყველას რვეულები, აიღო ხელში ჩემი რვეული, დაუწყო ფურცლებს შლა და სთქვა: აი ყველაზე უმგზავსი ნაწერი, ვინ არის

ამის პატრონი?—მე ვიჯექი პირველ სკამზე და ძალიან ვხედავდი, რომ ლაპარაკი ჩემ რვეულზე იყო. მე წამოვდგე და ცოტა არ იყო გაკვირვებით, როგორც უჩვევი ამ გვარ შენიშენისა, ვუბასუხე:

— რით არის უმგზავსი?

— სწორეთ უმგზავსი ნაწერია, ხედავთ როგორა გაქვთ დასმული ასოები: ერთი სწორეთ, მეორე გვერდზე, ასე არ შეიძლება, ყველა თქვენი ამხანაგები თქვენზე უკეთ სწერენ.—პავლე პეტრეს ძემ, რასაკვირველია, არ იცოდა, რომ იმის წინ პირველი შეგირდი იღვა, თორემ ასე სასტიკათ არ დაიწყებდა ლაპარაკს. ეტყობოდა, რომ თავის საგანს—სუფთა წერას, ძალიან მალა აყენებდა. რაც შემეხებოდა მე, არ თანავუგრძნობდი მის აზრს; დარწმუნებული ვიყავი, რომ დიდი მნიშვნელობა არა ჰქონდა ასოების ლამაზათ დასმას. იმასაც ვხედავდი, რომ ბევრი მასწავლებელი, რომელთაც მე განათლებულ ადამიანებათ ვრაცხდი, სწერდენ ისე, რომ სრულებით არაფერი გაირჩეოდა. მე თავი მალა ავიღე და ვთქვი: ასოების ლამაზათ დასმას არაფერი მნიშვნელობა აქვს.

— რათ გგონიათ, რომ არაფერი მნიშვნელობა აქვს?

— იმისთვის, რომ როგორც უნდა დავწერო სულ ერთია, ოღონდ მისი გარჩევა შეიძლებოდეს.

— მაშ რისთვის არის დაწესებული სუფთა წერა?

— იქნება სხვებისთვის ჰქონდეს მნიშვნელობა სუფთა წერას, ჩემთვის კი არა!..

— მე არაფერი საბუთი არა მაქვს, თქვენ სხვებიდან გავარჩიოთ, ჩემთვის ყველანი ერთნი ხართო,—მითხრა წყნარათ მასწავლებელმა.

— ეგ როგორც გნებავდეთ, ვუთხარი მე ახლა ბრაზ-მორყულმა და დავჯექი. თქმა აღარ უნდა, რომ ამ დღიდან მე ვთვლიდი ახალ მასწავლებელს სუფთა წერისას ნამდვილ ჩემ მტრათ. მართა-

ლია, მე საძაგლათ ვწერდი, მაგრამ მაინც კარგ ნიშნებს ვიღებდი; სახეში მიღებული ჰქონდათ, რასაკვირველია, ჩემი სასუკეთესო სწავლა ყველა სხვა საგნებში. მასწავლებლის შენიშვნა იამათ ჩემს ზოგიერთ ამხანაგებს, რომელნიც შურის თვლით მიყურებდნენ პირველობისათვის და ესეც კმაროდა, რომ მე არ მეპატივებინა მილენსკისთვის ეს შენიშვნა. გადიოდა დრო და მილენსკის გაკვეთილები ჩვეულებრივით მიმდინარეობდნენ. მე სრულებითაც არ ვცდილობდი გამეუმჯობესებინა წერა. მასწავლებელმა უკვე იცოდა ჩემი პირველობა, მაგრამ ის ამას ყურადღებას არ აქცევდა, გულ-მოდგინეთ რვეულის ყველა გვერდზე ორებს („დვოიკებს“) ამწკრივებდა.

— მე აშკარათ ვხედავ, რომ თქვენ არ გინდათ კარგათ სწეროთ, თორემ შეგიძლიანთ კი და ამისთანა საქციელი შეგირდისა საქებური არ არის! — მითხრა ერთხელ პავლე პეტრეს ძემ. ის მართალი იყო: სუფთა წერა ისეთი ძნელი არ არის სრულებითაც, რომ არ შემძლებოდა ცოტა-ოდნათ მაინც წინ-წაწევა, მაგრამ ჩემი თავმოყვარეობა იყო შელახული და ეს კმაროდა... ერთხელ დამიძახა ზედამხედველმა თავის ოთახში და მეგობრულათ დამიწყო ლაპარაკი:

— ხედავთ, მე მეძნელება იმის თქმა, რომ ცუდი ნიშანი გაქვთ სუფთა წერაში და ამას მნიშვნელობა ექნება ბოლოს... მოსამზადებელი კლასიდან დაწყობილი პირველ შეგირდათ ითვლებით და ჩემთვის ძალიან საწყენი იქნება, რომ იძულებულნი ვიყუეთ დაბლა დაგწოთ.

— ვცდილობ, რაც შემიძლიან, ვუბასუხე მე; ამასთან, თვლებში შეხედვით ყველა შემატყობდა, რომ სიცრუეს ვამბობდი.

— შეიძლება... მე მინდა დაგერწმუნოთ თქვენ, — მითხრა უფროსმა, — მაგრამ მასწავლებელი კი სხვა აზრისაა.

— პავლე პეტრეს ძე უსამართლოთ მექცევა, მემტერება, — წამოვიძახე უცებ.

— გემტერებათ? საბუთი გაქვთ დაამტკიცოთ?

• — იმას ჩემს წინააღმდეგ რაღაცა აქვს.

— აი, რა არის! მაშ აბა მე თვითონ ვნახავ თქვენ რვეულებს — სთქვა უფროსმა და მოატანიდა მაშინვე რვეულები და დაუწყო შინჯვა. ვიცოდი, ჩემი ნაწერი ყველა სხვის ნაწერებზე უხვირო იყო, მაგრამ მეგონა, რომ უფროსს, რომელიც ყველაფერში პირველათ მთვლიდა, ჩემი ნაჯღაბნიც კარგათ ეჩვენებოდა. აიღო ჩემი რვეული, გადაშალა სხვებისაც, შეადარა ნაწერები და ბოლოს სთქვა:

— პავლე პეტრეს ძე მართალია, თქვენ ძალიან უხვიროთ სწერთ და უთუოთ უნდა იმეცადინოთ.

— არ შემიძლიან, — ვუპასუხე მე.

— რატომ არ შეგიძლიანთ, თქვენ ნიჭიერი ყმაწვილი ხართ და ამისთანა უბრალო რასმეს როგორ ვერ შესძლებთ.

— იმიტომ, რომ პავლე პეტრეს ძე უსამართლოთ მექცევა... ვთქვი ეს და თვალები ცრემლებით ამევსო. უფროსმა, რასაკვირველია, არ იცოდა, რომ ეს იყო ცრემლები შეურაცხყოფილი თავმოყვარეობისა და დამიწყო დამშვიდება, დამპირდა კიდევ, რომ მოელაპარაკებოდა ჩემზე მილენსკის...

არ ვიცი, შეასრულა მან თავისი დაპირება, თუ არა, მე კი მეცადინეობა არაფერში შემეტყო; ჯიბრით უფრო უგულოთ ვეკიდებოდი წერას. პავლე პეტრეს ძე შემძულდა წინანდელზე უარესათ, რომ შესაძლებელი ყოფილიყო, თვალითაც არ დაეინახავდი. ვნატრობდი ხშირათ გუნებაში, რომ მისთვის რაიმე მევენო. ეს კარგი არ იყო; ეს იყო სამარცხეინო ნატვრა, რომლის მგზავსიც არ მქონია მე ჩემს სიცოცხლეში, მაგრამ ეს ახლა ასე იყო...

ჩემი მშობლები სოფელში სცხოვრობდნენ, ამისათვის მე დამყენეს ნათესავებთან, რომელთაც ეჭირათ კარგა მოზდილი სახლი მესამე სართულში. აქამდის ფიქრათ არ მომსვლია, რომ აქვე,

მეხუთე სართულში ჩემ მტერს ეჭირა სამი ოთახი, სადაც რის ვაი-ვაგლახით თავსდებოდა. მას ჰყავდა: დედა, დები, დის-წულები და ძმის-ძულები. მილენსკი თურმე არა-სანატრელ გარემოებაში იყო: ჯამაგირი ძალიან მცირე ჰქონდა, შესანახები კი ბლომათ აწვნენ კისერზე. ყველა ეს შემდეგში გავიგე შინაურებისაგან. სხვა უჩემოს—საწყალი მილინსკი შეეცოდებოდა ამ ამბის გაგონებაზე,—მე კი მომეტებული სიძულვილი ვიგრძენ მის-დამი, მეგონა, რომ ამ ხნის კაცმა უეჭველათ იმდენი უნდა იმო-ვოს, რომ სილარიბეში არ იყო. მაშინ მე არ მესმოდა ცხოვ-რება და მისი პირობები, ადამიანის წლოვანებას ვაქცევდი მხო-ლოდ ყურადღებას; რაკი ხნით დიდი იქნებოდა, სილარიბეს მას-თან ხელი არ ჰქონდა...

ერთხელ, როდესაც სასწავლებიდან ვბრუნდებოდი და დაუ-პირდაპირი ჩვენ სახლს, ჩემი ყურადღება მიიპყრო კედელზე გაკრულმა რაღაც განცხადებამ, რომლის შინაარსი კარგათ ვერ გავიგე, იმის და მიუხედავათ, რომ რამდენჯერმე წავიკითხე. იქ იყო ლაპარაკი რაღაც გარდასახადი ვალის შესახებ, მოყვანილი იყო სხვა და სხვა მუხლები კანონისა,—დასასრულ აცხადებ დენ, რომ ამა და ამ დღეს, ამა და ამ სახლში გაიყიდება მოძრავი ქონება. სახლის ნომერს დავაკვირდი კარგათ... სწორეთ ამ ნომერში ცხოვრობდა ჩემი მტერი—პავლე პეტრესძე მილენს-კი! მე ჯერ კიდევ კარგათ ვერ შემეგნო განცხადების შინაარსი, მაგრამ რაღაც სიხარულმა ამიტაცა. მილენსკის ქონების გაყიდ-ვას რათ უნდა მოეტანა ჩემთვის სიამოვნება, აქამდისაც ვერ გა-მიგია, მხოლოდ იმას კი ვგრძნობდი, რომ ეს მისთვის არა სასია-მოვნო იყო, თითქმის შესარცხვენი საქმე, და ეს მახარებდა!.. შინ შევედი, კარგათ გამოვკითხე შინაურებს, რას ნიშნავს როდესაც ქონებას უყიდიან ვისმე, რაღაც ვალების გადაუხდელობის-ვის მეთქი,—იმათაც ამიხსნეს.

ახლა მოუთმენლათ მოველოდი განცხადებებზე და აღნიშნულ დღეს და საათს. ჩემდა სასიამოვნოა — სწორედ ამ დღეს დღესასწაული იყო... პავლე პეტრესძეს ვატყობდი ბოლოს დროს, რომ ძალიან ჩაფიქრებული, დაღონებული შემოდოდა კლასში, შეგირდების ლაპარაკს თითქმის ყურს არ ათხოვებდა, ხშირათ ოხრავდა. ამის მიზეზი, რასაკვირველია, ჩემს მეტმა არავინ იცოდა. იმისი ასეთი მდგომარეობა მე მახარებდა, — დარწმუნებული ვიყავ, რომ ღმერთი უხდოდა ჩემ სამაგეროს. აი, ძლივს დადგა ის დღეც, რომელსაც ასე მოუთმენლათ მოველოდი, ამ დღეს ამხანაგებთან ერთათ მე წირვაზე უნდა წავსულიყავ, მაგრამ ავითმყოფობა მოვიგონე და შინ დავრჩი. გულის ღელვით მოველოდი რაღასაც, თვალ-ყური მიღენსკის სადგომისკენ მექირა; ავდიოდი ჩუმთ კიბეზე და ვათვალიერებდი ყველას... აი დაიწყო ხალხმა მოსვლა, ადიოდა ხალხი მეხუთე სართულში, ზოგი კაცი, ზოგი ქალი, ორიოდე ურიაც დავინახე. გული საშინლათ მიცემდა, მინდოდა ყველა ახლათ შემოსულისთვის სათითაოთ მეთქმევენებინა რისთვის მიდიან მიღენსკის სახლში...

საათის თორმეტი აუკვე! გაიღო უკანასკნელათ კარები და გამოჩნდა ერთი მალალი ტანის დარბაისელი, ქალარა კაცი, ჩანთით ხელში. ეს მოხელე იქნება, რომელიც აუწერს მიღენსკის ქონებას, გადავწყვიტე ჩემ გულში. მე კიდევ ვიდექი შემოსავალ კარებთან რამდენსამე ხანს და როცა შევამჩნიე, რომ სხვა აღარავინ მოდიოდა, — ავიარე ფეხ-აკრფით კიბეები და ავედი მეხუთე სართულში, პირველი ოთახის კარები მიღენსკისა ღია დაძიხვდა, მაგრამ აქ არავინ სჩანდა. შევედი ჩუმათ, ჩუმათვე მივიპარე მეორე ოთახთან, რომლის კარები ღია იყო და სჩანდა რაც ხდებოდა იქ. აგერ, ყველაფერი, რაც კი ჰბადებია მიღენსკის, ამ ოთახში მოუგროვებიათ ერთათ. ყველა იქ მყოფნი სათითაოთ შინჯავენ ნივთებს. კედელთან იდგა მოზღდილი ოთხ-კუთხიანი მაგიდა, რომელთანაც იჯდა ის მოხელე, ყველაზე ბოლოს რომ მოვიდა. წინ ეწ-

ყო მას: თავისი ჩანთა, ერთი თაბახი ქალაღლი და საწერ-კალამი; გულზე ჰქონდა ჩამოკიდებული სქელი ჯაჭვი. მე ვათვალთუვებდი: იქნებ იქნებ... ღლი ჰაღლე ჰეტრესძეს, მაგრამ იგი არსად სჩანდა. მესამე ოთახის კარი თუმც მადრათ იყო მოხურული, მაგრამ მაინც მოისმოდა იქიდან ჩუმი ლაპარაკი და დრო-გამოშვებითი ტირილი ქაღებისა. ეტყობოდა, იქ მოეყარათ თავი ერთათ მიღენსკის ოჯახობას; ალბათ თითონ მიღენსკიც იქ იყო, მათთან ერთათ სწუხდა თავის უბედურებას... მოხელემ წაიკითხა რაღაც ქალაღლი, შემდგე მიუთითა რომელღაც ნივთზე, ღააფასა და იკითხა:

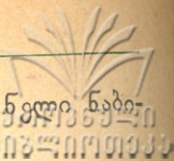
— „ვინ იძღევა მეტსა?“ ხალხმა ჩოჩქოღლი შექნა; ზოგი რამდენს ამბობდა, ზოგი რამდენს. ყვეღანი დაჩუმიდენ.

— „შვიდი მანეთი და ორი აბაზი“, სთქვა ხმა-მაღღა მოხელემ.

— „ვინ აძღევს მეტს?“ არავინ აღარაფერი მოუმატა.

— „სავარძელი თქვენ დაგრჩათო“, — მიუბრუნდა ამ სიტყვებით მოხელე ერთ მაღალ ტანის, გრძელ ფარაჯაში გახვეულ კაცს. ასევე გაიყიღა სკამები, მაგიღები, ფარღები და ყვეღა სხვა, რაც კი რამ მოეპოვებოდა სახლში მიღენსკის. მე ბოღღომღის არ დაგრჩენიღვარ საყურებღათ, — სიხარულმა — დიღხანს არ გამაჩერა ერთ აღვიღს. თუ რა მღგომარეობაში ჩავარღებოდა ამის შემდგე მიღენსკი — მე ფიქრათაც არ მომღიღა. გაუყიღეს ყვეღაფერი იმას, ვისაც ჩემს მტრათ ვთვლიღდი, ამაზე ფიქრი მე სიამოვნების ჟრუანტულს მგვრიღა, ჩემს სიხარულს საზღვარი არა ჰქონდა, მხოღღოთ ვნანობღდი იმას, რომ თითონ მიღენსკი ვერ დავინახე, ვერ შევხვეღე პირღაპირ თვალღებში და არ ვაგრძნობინე ეს ჩემი სიხარული, ამით მიღღოდა გაღამეხანღა მისთვის სამაღიერო!..

მეორე დღეს განგებ დავიგვიანე კღასში. მიღღოდა მიღსულიყავ მიღენსკის შემდგე, რომ ის კღასში დამხვეღროღდა, ყურადღება მოექკიღა ჩემთვის, წაეკითხა ჩემ სახეზე ის, რომ მე ვიცოღდი გუშინღელი ამბავი, რითაც დიღათ ვსიამოვ-

ნები. აი რა აზრით ვიყავ გამსჭვალული, როდესაც ნელი ნები-
ჯით მივდიოდი გიმნაზიისაკენ.

შევედი კლასში და მივაჩერე თვალები პავლე პეტრესძეს. სწორეთ ამ დროს შევამჩნიე, რომ ისედაც უფერულს, მომეტე-
ბულათ დაჰკარგოდა ფერი, სიგამხდრისაგან თვალები ჩასცივნო-
და, დამინახა თუ არა, მითხრა: აი, თქვენ ყოველთვის იგვიანებთ
ხოლმე, ამიტომაც უხეიროთ სწერთო. მე, იმის მაგივრათ, რომ ჩემ
ადგილზე დავმჯდარიყავ, — შუა კლასში გავჩერდი, მეც არ ვიცი
რათ. — წადით დაფასთან და დასწერეთ რამე, წყნარათ მითხრა პავ-
ლე პეტრესძემ. მე სიხარულით გავეშურე დაფისკენ; რაღაც
კარგი აზრი მომივიდა თავში... მილენსკიმ თავი დამანება, შე-
გირდებიც თავისთვის სწერდენ და მე თავისუფლათ შემეძლო
წინადადების მოგონება. ცოტაოდენ ფიქრს შემდეგ, ავიღე ცარცი
ხელში და მსხვილი, ლამაზი ასოებით დავწერე:

— „ვინც ვალს არ იხდის, იმას სარჩო-საბადებელს უყი-
დიან“.

— გავათავე თუ არა, მილენსკი მობრუნდა და ხმა-მაღლა
წაიკითხა:

— „ვინც ვალს არ იხდის, იმას სარჩო-საბადებელს უყი-
დიან“. შემდეგ დამაშტერდა მე, გულ-ხელი დაიკრიფა და მკითხა:

— სად სცხოვრობთ თქვენ? მე დავუსახელე სახლი, — ჰო, მე
მახსოვს, მგონი ერთხელ კიბეზე შემხვდით. მე მაკვირვებდა იმისი
დამშვიდებული სახე, მისი ლაპარაკის კილო, რომლითაც მომმარ-
თა მან, მეკი სულ სხვა რამეს მოველოდი...

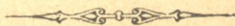
— აი, ხედავთ რაშია საქმე, მიუბრუნდა ის მოწაფეებს, — მე,
როგორც თქვენც იცით, ვარ მასწავლებელი სუფთა-წერისა.
ჯამაგირი მაქვს თვეში ოთხი თუმანი, შესანახები კი ბლომათ
მყვანან: მოხუცი დედა, დები, დისწულები, ძმის-წულები... მაშა-
სადამე, ღარიბი ვარ; და რომ გამოვკვებო ამდენი სული, იძუ-
ლებული ვარ ხოლმე ხანდახან ვალი ავიღო. რადგანაც მე ვერ
შევიძელ დროზე ვალის გადახდა, გამიყიდეს რაც-რამ მქონდა

სახლში. აი, ამას დაუნახავს ყველაფერი ეს და ამიტომ დასწერა ახლა ეს წინადადება. ამას ეგონა, რომ თქვენ გაიცინებდით, როცა წაიკითხავდით ამ წინადადებას და მე კი შემრცხვებოდა; მაგრამ ხომ ხედავთ, არც თქვენ იცინით და არც მე მრცხვენიან. მე კი მინდა, რომ ამან ახლა ეს წინადადება დასწეროს:

„ვინც იცინის მოყვასის სიღარიბეზე, ის... ამ დროს გაისმა ზარის ხმა; პავლე პეტრესძემ ხელი დაიქნია, შუბლი შეიკრა და საჩქაროთ დაატანა: დანარჩენი თითონ იცის, — დაგვიკრა ყველას თავი და გავიდა კლასიდან. ცოტა ხანს სამარისებური სიჩუმე იდგა. მე დაფასთან ვიდექი გაქვავებულსავით, თავ-ჩაღუნული. ახლაკი ვიგრძენ ჩემი ცუდი საქციელი... უცებ უკანა სკამიდან წამოდგა ერთი ჩემი ამხანაგთაგანი და მკაცრი ხმით დაიძახა.

„ის არის არა აღამიანი!“ მე შევეკრთი, თავი მაღლა ავიღე, თვალი შემოვავლე დანარჩენებს და იმათ სახეზედაც იგივე წავიკითხე. აკანკალებულის ხელით დავდე ცარცი თავის ალაგს და, როგორც მთვრალი კაცი, ბარბაცით გამოველ კლასიდან... მე აღარ ვიცი დაწვრილებით რაც მოხდა ამას შემდეგ. მახსოვს მხოლოდ ის, რომ ამავე საღამოს ჩემმა ნათესავებმა, ვისთანაც მე ვცხოვრობდი, კარგა ძებნის შემდეგ — მიპოვეს პავლე პეტრესძის სახლში, სადაც მე, იმის წინ პირქვე დამხობილი, გულ-ამომოჭდარი საშინლათ ვქვითინებდი. მილენსკი მამშივდივდა, თავზე ხელს მისვამდა, ტკბილის ხმით ჩამჩურჩულებდა: „არა უშავს-რა, ადექით ფეხზე, ეს კიდე იმას არ ნიშნავს, რომ თქვენ ცუდი ბავშვი ხართ; მე მომიტყევებია ყველაფერი, ჩვენ ამას შემდეგ კარგი მეგობრები ვიქნებითო“. ჩემმა ამხანაგებმაც რა შეიტყეს, რომ მილენსკი შემირიგდა, — მათაც ყველაფერი მაპატივეს!..

ქეთო ზარაფიშვილი

მარიამ დედოფალი

(ბარაზდინიდან)

მერეთის მეფე სოლომონი და სამეგრელოს მთავარი გრიგოლ დადიანი მოსაზღვრეები იყვნენ და ხშირათ, სულ უბრალო მიზეზების გამო, უსიამოვნობა მოსდიოდათ. ამ უსიამოვნობას ზოგჯერ ომიც მოჰყვებოდა და ორივე მხარე დიდად ზარალდებოდა.

მეცხრამეტე საუკუნის დასაწყისში სოლომონმა დაამარცხა სამეგრელოს მთავარი. სამეგრელოს დიდი განსაცდელი მოელოდა. გრიგოლ დადიანმა, გაჭირვებისაგან რომ თავი დაეღწია, რუსეთს მიმართა და დახმარებისათვის ქვეშევრდომობა აღუთქვა. რუსეთმა სიამოვნებით მიიღო გრიგოლ დადიანის წინადადება და დიდძალი ლაშქარი გაგზავნა მთავრის მისაშველებლათ. რუსების მხედრობამ მეფე სოლომონის ჯარები სამეგრელოდან განდევნა და ის იყო იმერეთისაკენ გალაშქრებას აპირებდა. იმერეთი საშიშ მდგომარეობაში ჩავარდა. მეფე სოლომონმა დაუყოვნებლივ მოლაპარაკება გამართა რუსეთის მთავრობასთან. ამ მოლაპარაკებას ის შედეგი მოჰყვა, რომ იმერეთმა რუსეთის ქვეშევრდომობა აღიარა.

რუსების ჯარის ერთი ნაწილი ქუთაისში დაბანაკდა. სოლომონი უსიამოვნო თვალთ უყურებდა რუსებისაგან ახლათ შემოდებულ წეს-წყობილებას და ამიტომ საიდუმლო მიწერ-მოწერა გამართა ახალციხის ფაშასთან რუსეთის საწინააღმდეგოთ.

ეს მიწერ-მოწერა ჩაუვარდა ხელში მაშინდელ კავკასიის მთავარ-მართებელს — ტორმასოვს, რომელმაც მეფე დაუყოვნებლივ

ტფილისში დაიბარა. ტორმასოვმა სოლომონი ჩამოსვლისათვის შეინაურულათ დააპატიმრა.

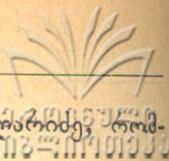
მეფე სოლომონი მტკვრის ნაპირას, ორბელიანის სახლში, დააბინავეს. მეფეს თან ახლდა თავისი ერთგული მსახური ივანე სალარიძე.

მსახური დღეში რამდენჯერმე ჩადიოდა მტკვარზე წყლის ამოსატანათ. მსახურის ხშირათ სიარულს დარაჯები ისე შეეჩვიენ, რომ ბოლოს ყურადღებასაც არ აქცევდენ. მეფემ სალარიძის რჩევით ჩაიცვა თავის ერთგული მსახურის ტანთსაცმელი და თუნგით ხელში წყლის ამოსატანათ გაემგზავრა. მტკვარზე მეფეს შეკაზმული ცხენებით თავადები მოელოდენ და სოლომონი ახალციხის ფაშასთან გაიქცა.

მეფის გაქცევამ დიდი ალიაქოთი ასტეხა ტფილისსა და ქუთაისში. ბევრი დააპატიმრეს და, განსაკუთრებით, სასტიკათ მოექცნენ მეფის ერთგულ მსახურს ივანე სალარიძეს, რომელიც რამდენიმე თვის შემდეგ ციმბირში გაგზავნეს.

სოლომონის მეუღლე, მარიამ დედოფალი, დაუყოვნებლივ გაგზავნეს პეტერბურგში, სადაც იგი ერთ-ერთ მივარდნილ ქუჩაზე დაბინავდა და ძლიერ მყუდროთ სცხოვრობდა. დედოფლის ღირსებიანს, მუდამ გულკეთილ და მშვიდ სახეზე კაცი იშვიათათ დაინახავდა ღიმილს, იგი ყოველთვის მწუხარებით იგონებდა თავის წარსულს და ოსმალეთში გადრახვეწილ ბედშივე მეუღლეს.

1820 წელს მეფე სოლომონი ტრაპიზონდში გარდაიცვალა. ამ ამბავმა დედოფალი დიდათ შეაწუხა. დედოფალს ცოცხლათ წარმოუდგა ბედნიერი წარსული: მას ქმარი უსაზღროთ უყვარდა, ანკი როგორ არ უნდა ჰყვარებოდა ეს ქვეყნის ერთგული, ყოვლად პატიოსანი, გულკეთილი და ყველასათვის დასახმარი კაცი. დედოფლის მწუხარებას სახლდარი არა ჰქონდა: მან დაჰკარგა ყველაფერი, რაც კი წმიდათა-წმიდათ მიაჩნდა, დარჩა ერთად-ერთ

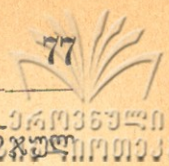
იმედით ციმბირში გარდახვეწილი მსახური ივანე სალარიძე, რომლის ნახვას იგი მოუთმენლათ მოელოდა.

ერთხელ სასახლეში დედოფალმა ხელმწიფეს სარალიძეზე ლაპარაკი ჩამოუგდო. „ხელმწიფეო“, დაიწყო დედოფალმა, „გთხოვთ მოილოთ თქვენი წყალობა იმ ბედშავ გლეხზე, რომელიც აგერ ათი წელიწადია ციმბირში იტანჯება. მე ვიწვი მისი უბედურობით, იგი ჩემთვის ძვირფასია, შეიწყალეთ და დამიბრუნეთ ის ბედშავი, რათა ჩემს ახლო სიკვდილის ჟამს მაინც ვიყოლიოვო“. ხელმწიფემ შეიწყნარა დედოფლის თხოვნა და აღუთქვა სალარიძის განთავისუფლება.

ამას შემდეგ დიდმა ხანმა განვლო, მაგრამ სალარიძე არსად სჩანდა. დედოფალმა გარდასწყვიტა, ჩემი ერთგული მსახური უთუოთ მკვდარიყო და, როცა სოლომონის სულს ლოცვის დროს იხსენიებდა, ამავე დროს სალარიძის სულსაც უფალს ავედრებდა.

ერთხელ დედოფალს მოახსენეს ვიღაც უცნობი, ლარიბათ ჩაცმული კაცი მოვიდა და თქვენს ნახვას თხოულობსო. დედოფალი ქველ-მოქმედებით გათქმული იყო: მასთან ხშირათ დადიოდნენ ლარიბნი და ლატაკნი შემწეობის მისაღებათ. დედოფალს ეგონა გაჭირვებული ვინმე იქნებოდა და უბრძანა შემოეყვანათ. სალარიძე შემოვარდა. დედოფალმა ერთის დანახვით იცნო თავისი ერთგული მსახური. გარდაეხვივნ ერთმანეთს და დიდხანს, დიდხანს გულ-ამოსკვნით ქვითინებდნენ. ცოტათი რომ დამშვიდდნენ, სოლომონ მეფის ერთგული მსახური დედოფლის ფეხითი ჩამოჯდა და უამბო მას ყველაფერი, რაც კი თავს გადახედოდა. დედოფალი, თვალებში ცრემლებ მორეული, მწუხარებით ისმენდა სალარიძის თავგადასავალის ამბავს.

— „აი, ხედავ, ივანე“, ასე დააბოლოვა სიტყვა დედოფალმა, „ჩვენ საერთო მწუხარებაში ღმერთმა არ დაგვაგდო და ერთმანეთს კიდევ შეგვყარა. შენზე უძვირფასესი მე არავინ მყავს დედამიწის ზურგზე. დაივიწყე, რაც ციმბირში მწუხარება გამოგივ-

ლია. ვილოცოთ ერთათ, ვიდრემდის ჩვენს მრავალ ტანჯულ სულს უზენაესს ჩავაბარებდეთ. ახლა, ჩემო ივანე, მოისვენე, დაღალული იქნები“.

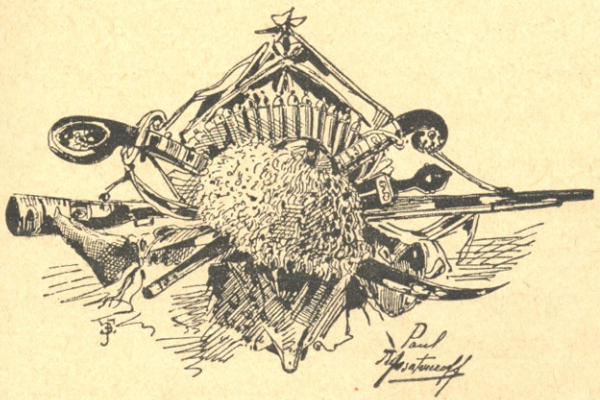
დედოფალმა ივანე საწოლ ოთახის კარებამდის მიაცილა და ღმობიერათ გამოემშვიდობა.

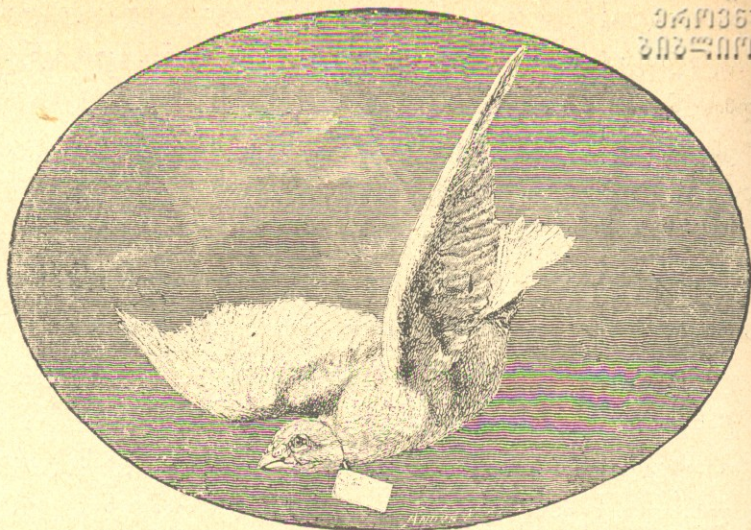
დილით, როცა მსახური მოხუცის გასაღვიძებლათ ოთახში შევიდა, საბრალო ივანე მკვდარი დახვდა: საწყალს მეტი აღელვების გამო გული გასკდომოდა და გარდაცვლილიყო.

უღმობელმა სიკვდილმა ასე მოულოდნელათ მოსტაცა მრავალ ტანჯულ დედოფალს უკანასკნელი ძვირფასი არსება.

ერთგული მსახურის სიკვდილმა დიდათ დაამწუხრა დედოფალი, იგი მყისვე ლოგინათ ჩავარდა და რამდენიმე თვის შემდეგ ისიც გარდაიცვალა.

ა. ეუმისთაველი.

ზატარა მკითხველების წერილები.

ქ. თფილისი.

საყვარელო რედაქცია!

მე წავიკითხე იენისის ნომერში ყველა მოთხოვნები და ლექსები, ყველა ძლიერ მომეწონა. მაგრამ საუკეთესოთ კი მიმაჩნია „ჩიტის სიმღერა“, „ყვავილების გამყიდველნი?“, „პირველი სარდალი რუსეთისა“.

თქვენი მოსიყვარულე „ჯეჯილის“ მკითხველი მარიამ კვალაიშვილი
(9 წლისა).

ს. ჭოლევი.

საყვარელო „ჯეჯილის“ რედაქტორო!

მე ჩემ სოფელში, ჭოლევი ვარ. მე როცა ვიყავი ქუთაისში იქ იყო სეირნობა ფერმაში, იქ თამაშობდნ ბავშვები და მე ბევრი ვიმხიარულე. მე ძალიან მომეწონა მეექვსე ნომერში „შავი მხედრობა“, ძალიან გამიხარდა, რომ ამისთანა კარგი ზღაპარი წავიკითხე. მე მყავს ორი ტიკინი, ერთი ქალიშვილია და მეორე ვაჟიშვილი. და იმგენის ქორწილი იქნება ქუთაისში. ჩემი მახურკა კატა ვლადიკავკავშია და ახლა მოიყვანებენ ქუთაისში. იმას ჰყავს ჭრელი ცინდალი, რომელსაც ქვია კრიკრი. ახლა მე მინდა თამაში და მშვიდობით.

თქვენი მოსიყვარულე „ჯეჯილის“ მკითხველი თამარა ტიკინაძე
(8 წლისა)

სოფ. კასპი.

ჩემო ძვირფასო „ჯეჯილის“ რედაქტორო!

მე მივიღე „ჯეჯილი“ და ძალიან მომეწონა ყველა ჩემ ამხანაგებს ურჩევ გამოიწერონ. მე-5 ნომერში წავიკითხე რებუსი. თუ არა ვცდები ასე უნდა იყოს: „გულ ბორბტ კაცსა ერიდე ნუ გავლი მისსა მხარესა“.

კოლა ამილახვარი (9 წლისა).

ყვირილა.

ძვირფასო „ჯეჯილის რედაქტორო!

მე წავიკითხე „ჯეჯილის“ მე-VI № ყველა მოთხრობები და ამბები, მათში უფრო მომეწონა, „ჩიტის სიმღერა“, „ყვევილების გამყიდველნი“, „ტობი“, „რა მოხელეა?“, „სამი პეპელა“, პატარა მოგზაურობა“ და „პირველი სარდალი რუსეთისა“.

თქვენი ერთგული „ჯეჯილის“ მკითხველი გრიგოლ ჩხეიძე. (8 წ.)

სოფ. ხოვლე.

საყვარელო რედაქტორო!

წავიკითხე იენისის „ჯეჯილი“ და ძალიან მომეწონა: „ჩიტის სიმღერა“, „სად დაიკარგა ჩვენი ზღარბუნა?“ და „სამი პეპელა“. აქნობამდისინ ვერ მოგწერეთ წერილი, იმიტომ რომ მარჯვენა ხელის გულზე მქონდა დიდი მუწუკი. მე მყავს კატა, რომელსაც ჰქვია დარიჩკა. მე გავხდები შვიდი წლისა, ოცდაექვს ენკენისთვის. მე მარტო ვიცი ქართული წერა-კითხვა და ოცამდის თვლა.

თამრო წერეთელი.

სოფ. აჯიკენტი (განჯა).

საყვარელო რედაქტორო!

მე წერა-კითხვა ეხლახან ვისწავლე. „ჯეჯილში“ მომეწონა: „სამი პეპელა“, „ტობი“, „შავი მხედრობა“ და „ჩიტის სიმღერა“.

გოგია ბაქრაძე (7 წლისა)

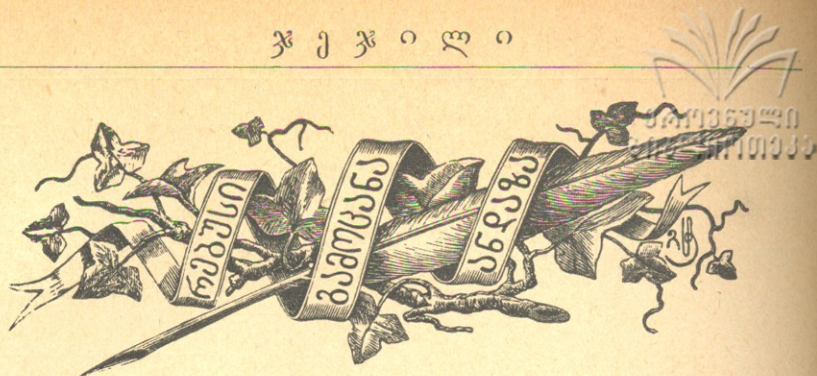
სოფ. აჯიკენტი (განჯა).

საყვარელო რედაქტორო!

ჩვენ საზაფხულოთ აჯიკენტში ამოვედით. აქ ძალიან ცივა, ხშირათ წვიმები და ბურუსი არის. როცა კარგი დარი არის, ჩვენ ტყეში დავდივართ სასიეროთ და სოკოებსა ვკრეფავთ. გუშინ ძალიან შორს მყავე წყალზე ვიყავით. მე ძალიან მომეწონა „ჯეჯილში“ „შავი მხედრობა“.

ქეთო ბაქრაძე (8 წლისა).

ა კ რ ო ს ტ ი ს ი

(წარმოდგენილი მ. ლელაშვილისაგან)

მინდვრიდან გლახებს ძნა მოაქვთ,
 კალოზე სიხარულითა,
 აგერ ჩაშალეს, ლეწავენ
 თითონვე ყრიამულითა.
 ამინდი კარგი უდგიათ,
 თვითვე ხარობენ გულითა!
 ვუსურვოთ, ღმერთმა ამყოფოთ
 ერთობით, სიყვარულითა!..

—

მზის სხივები დედა-მიწას,
 აგერ სიციხით თავს დაჰყურებს,
 რომ ქვეყანა ნაყოფს ელის
 იმიტომაც გულს უხურებს.
 აგერ გლახი სიმინდს უვლის,
 მისცემს იგი მჭადის პურებს;
 ოხრავს რადგან დედა-მიწა
 ბევრი ხანი იმსახურებს.
 იგი ახლა ვენახსაცა
 სამუშაოთ მიაშურებს,
 თავს მოსავლით იმედს აძლევს;

ველარავის მოიმღურებს,
ერთი ღმერთი შესწევს მხოლოთ,
აწ ვინ გააუბედურებს!..

ანდაზები

(წარმოდგენილი დ. თომაშვილისაგან).

კაცი ზღვას გადაურჩა და ცვარმა კი დაახრჩო.

დედმამა შვილისთვის კვდება, შვილი კი მხოლოთ თავისთვისო.

(წარმოდგენილი ა. ჭანტურიძისაგან)

ვინც წყალზე გადვა პატარა ხიდიო,
მადლი ქნა ერთობ დიდიო.

მიმინო რომ გაძღებო, ხელზე აღარ დადგებო.

(წარმოდგენილი კ. სეხნიაშვილისაგან).

ვირმა ზურგის ფხანაში, კოჭლი ფეხი გაისწორა.

დათვი ძილს იყო მიცემული, თავგები სამარეს უთხრიდნო.

ვირმა ყროყინი, რომ არ იცოდეს პატრონს როგორ გააგე-
ბინებდა აქა ვარო.

გამოცანები

(წარმოდგენილი ვ. საყვარელიძისაგან).

უფეხო ვარ, მივრბივარ.
ფრთები არ მაქვს მივფრინავ,
ქვეყანა რომ დამესიოს,
მაინც ვერ დამიჭირავს.

მრგვალი ვარ და კუზიანი,
 გარს მასხია მცველებია,
 თუ რაიმე ჯავრი შემხვდა
 წყალში ვცურავ-ვსველდებია.

ზ მ ა

(წარმოდგენილი მისგანვე)

უმაღურო რისთვის მოხველ?
 — შენსა მოველი, შენსა ტანადობას ვეახელ
 და შენი უდასტურო ვერ წავალ

(წარმოდგენილი კ. ფრონისპირელისაგან)

პატარა კახმა ანდამატივით
 გარს შემოისხა ყმაწვილ კაცობა,
 და მათ უჩვენა სამაგალითო
 დიადი ღვაწლი და მამაცობა

ჩქარა გამოსათქმელი

(წარმოდგენილი კ. სენიაშვილისაგან).

შავმა თხამა, შავ-რქიანმა მოიშავრქა მოიშავტყიანა.
 ჩინელმა ნაჩინელევმა გადაიჩინელ გადაინაჩინელევა.

ან ა გ რ ა მ ა

(წარმოდგენილი მ. ლელაშვილისაგან)

თუ მოგვაშორეს პირველი
 მოკვდება ჩვენი სხეული;
 კიდევ აგვტკივა თუ ვინმე
 დაგვჩაგრავს მტერი წყეული.
 მეორის ჭამას ყოველთვის
 საქონელია ჩვეული;

ხმელია უფერულია,
სინედღეს გამოღეული;
ორივე ოთხი ასოთი
საწერათ ანაზღელი.

სიტყვების ამოცანა.

(წარმოდგენილი ყვრ. ნორ. სას. მოსწავლე გ. ჩხაიძისაგან).

ქვემო მოყვანილი ციფრები გადაიღეთ ქართულ ქორონიკონათ და იმ ასოებით შეადგინეთ ერთი ჩვენი მწერლის სახელი და გვარი. 1, 30, 5, 600, 200, 1, 50, 4, 100, 5, 800, 1, 7, 10, 2, 5, 3, 10.

შ ა რ ა დ ა.

(წარმოდგენილი მ. ლელაშვილისაგან).

პირველი სიტყვა იმერულია,
ჰოს მაგიერათ ხშირათა ეხმარობთ.
მეორე მაწვნის შექამაღია,
იმის ჭამასა არავინ ეზარობთ.
მესამე სახლის სახურავია,
მის მეოხებით წვიმაში ეხარობთ;
მთლათ ფიცრის ვეჯი, პურის მფარველი,
ცალიერზედაც ხშირათა ვჯავრობთ.

რ ე ბ უ ს ი

მ

ვირის
ხმა

რ

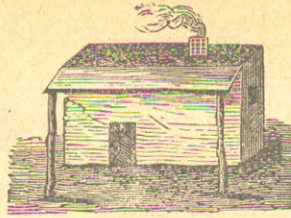

უარი

ქართული
ენციკლოპედია

ი

ე

შენი
ქონებისა
რა ხარ?

სკ

ს

მ

ხვეწნა,
მულარა.

კოლის
მული.

პ

რ

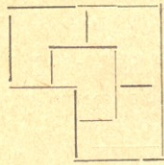
ო

ახსნა „ჯეჯილი“ № VI-სა.

აკრასტისი: წ. ქეთევან დედოფალი.

გამოცანები: 1) ნამყენი, 2) ფუტკარი, 3) წინდის ჭხირები.

უჯრების ამოცანა:

ანაგრამა: ქარი—ქირა.

რეზუსი: მარტო ხელ კაცს ქამაშიაც შეიცოდებენ,

აკრასტისი, გამოცანები, უჯრების ამოცანა, ანაგრამა და რეზუსი
ახსნეს: თბილისში, მარიამ კვალიაშვილმა და სათავედ აზ. სკ.
მოსწავლემ ი. ტატიშვილმა. ქუთაისში: რეალურ სასწ. მოსწავლემ
გრ. ახრახაძემ. ყვირილის ნორმა. სასწ. მოსწ. გრ. ჩხაიძემ. ფო-
თის სამოქალაქო სკოლის მოსწავლემ თედ. ფარალავამ.

რედაქტორ-გამომც. ან. თ.-წყნეთელისა

საქმაწვილო-ნახატებიანი ჟურნალი

„ჯ ე ჯ ი ლ ი“

წელიწადი მთავრდება

გამოვა 1900 წელსაც თვეში ერთხელ იმავე ზრგ-რამით, როგორცაც აქამდის.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ მიღებულია თფილისის საქ-ზარქო და კავკასიის ოლქის სამოსწავლო რჩევებისაგან სასწავლებლის სამკითხველთაში საკითხავათ.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ თფილისში დატარებით ღირს 4 მან. თფილისს გარეშე გავზავნით 5 მან. ცალკე ნომერი 50 კაზ.

ხელის მოწერა შეიძლება მხოლოდ წლით და ნახევარ წლით.

ხელის მოწერა მიიღება:

1) თფილისში—„წერა-კითხვის გამ. საზოგადოების“ კანცელარიაში (Дворцовая ул. д. Груз. Двор., № 101), და თვით „ჯეჯილი“-ს რედაქციაში (Артиллер. ул. № 5, возлѣ Кадетскаго корпуса)

ფოსტის ადრესი: *Въ Тифлисъ, въ редакцію грузинскаго дѣтскаго журнала „Джеджили“.*